

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доц.

_____ **Ольга ГУБАРИК**
« ____ » _____ **2023 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
Обліково-аналітичне забезпечення процесу реалізації готової продукції
та напрямки його вдосконалення

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Здобувачка

Крошка О.В.

Науковий керівник,
к.е.н., доцент

Юрченко С.В.

Дніпро – 2023

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** другий (магістерський)**ЗАТВЕРДЖУЮ**Зав. кафедри _____ Ігор ПРИХОДЬКО

« _____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ**Крошка Олександра Віталіївна**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Обліково-аналітичне забезпечення процесу реалізації готової продукції та напрямки його вдосконалення

Науковий керівник: Юрченко Сергій Васильович, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від « _____ » _____ 2023 року № _____ .

2. Термін подання здобувачем роботи: 08 грудня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони України, Кодекси законів, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, Методичні рекомендації та інші нормативні документи, монографії, навчальні посібники, підручники, фахові статті, матеріали конференцій, облікові спеціалізовані видання, облікові дані та звітність ТОВ «Дніпро Монтаж» міста Дніпра.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції. Практичні засади обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції. Економічний аналіз та напрямки удосконалення контролю процесу реалізації готової продукції. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Етапи процесу реалізації готової продукції. Класифікація готової продукції. Нормативні документи щодо регулювання процесу реалізації готової продукції. Оцінка майна і капіталу ТОВ «Дніпро Монтаж». Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «Дніпро Монтаж». Фінансові результати діяльності ТОВ «Дніпро Монтаж». Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Дніпро Монтаж». Оцінка ділової активності ТОВ «Дніпро Монтаж». Оцінка оборотності активів та капіталу ТОВ «Дніпро Монтаж». Первинні документи обліку процесу реалізації.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 01 лютого 2023 року.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні основи обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції	Лютий - березень 2023 р.	
2.	Фінансова-економічна характеристика товариства	Квітень – травень 2023 р.	
3.	Документальне оформлення та облікове відображення операцій з реалізації готової продукції	Червень - серпень 2023 р.	
4.	Економічний аналіз та напрямки удосконалення контролю процесу реалізації готової продукції	Вересень - жовтень 2023 р.	
5.	Вступ	Листопад 2023 р.	
6.	Висновки і пропозиції	Листопад 2023 р.	
7.	Оформлення роботи	Грудень 2023 р.	

Здобувач (ка)

_____

(підпис)

Олександра КРОШКА

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____

(підпис)

Сергій ЮРЧЕНКО

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	12
1.1. Економічна сутність готової продукції та процесу її реалізації	12
1.2. Реалізація готової продукції підприємства як об'єкт бухгалтерського обліку та аналізу	17
1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку і аналізу реалізації продукції на підприємстві	24
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	29
2.1. Фінансово-економічна характеристика товариства	29
2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка основ облікової політики товариства	37
2.3. Документальне оформлення та облікове відображення операцій з реалізації готової продукції	40
2.4. Напрями удосконалення обліку процесу реалізації готової продукції	46
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	53
3.1. Аналіз процесу реалізації готової продукції	53
3.2. Напрямки удосконалення контролю реалізації готової продукції	57
Висновки до розділу 3	62
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68

РЕФЕРАТ

Тема «Обліково-аналітичне забезпечення процесу реалізації готової продукції та напрямки його вдосконалення»

Кваліфікаційна робота містить: 67 с., 17 рис., 5 табл., 45 літературних джерела.

Об'єктом дослідження виступає організація і методика обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції.

Предмет дослідження - сукупність теоретико-методичних, практичних і організаційних основ обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції.

Метою роботи є загальне дослідження теоретико-методичних засад та надання практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції.

Методи дослідження – систематизація, узагальнення, порівняння, групування, статистичні методи, графічний метод, табличний методи, ряди динаміки, метод логічно-наслідкового зв'язку, аналітичне вирівнювання.

В кваліфікаційній роботі проведено аналіз існуючих точок зору науковців щодо визначення терміну «продукція», «готова продукція», її принципів систематизації, окреслено правові основи обліку. Охарактеризовано фінансово-економічний стан товариства, організації бухгалтерії; висвітлено процес документування господарських операцій щодо обліку процесу реалізації готової продукції, досліджено синтетичний і аналітичний обліку даної ділянки. Після проведеного аналізу і дослідження практики діяльності товариства, окреслено пропозиції щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції.

Результати дослідження впроваджені в господарський процес товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпро Монтаж».

Ключові слова

ПРОДУКЦІЯ, ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ, РЕАЛІЗАЦІЯ, ДОХІД, ВИРУЧКА, ОБЛІК, СОБІВАРТІСТЬ, ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, АНАЛІЗ, ЗВІТНІСТЬ, КОНТРОЛЬ

Keywords

PRODUCTS, FINISHED PRODUCTS, SALES, INCOME, REVENUE, ACCOUNTING, COST, RECEIVABLES, ANALYSIS, REPORTING, CONTROL.

ABSTRACT

Topic «Accounting and analytical support of the process of selling finished products and directions for its improvement».

The qualification work contains: 67 pages, 17 figures, 5 tables, 45 literary sources.

The object of the research is the organization and methodology of accounting and analytical support of the process of selling finished products.

The subject of the research is a set of theoretical-methodical, practical and organizational foundations of accounting and analytical support of the process of selling finished products.

The purpose of the work is a general study of theoretical and methodological principles and the provision of practical recommendations for improving the accounting and analytical support of the process of selling finished products.

Methods of research - systematization, generalization, comparison, grouping, statistical methods, graphical method, tabular methods, series of dynamics, logical-consequential method, analytical alignment.

In the qualifying work, an analysis of the existing points of view of scientists regarding the definition of the term "product", "finished product", its principles of systematization, the legal bases of accounting are outlined. The financial and economic condition of the company, accounting organization is characterized; the process of documenting economic transactions regarding the accounting of the process of selling finished products is highlighted, the synthetic and analytical accounting of this area is investigated. After the analysis and study of the practice of the company's activity, proposals were outlined for improving the accounting and analytical support of the process of selling finished products.

Keywords

PRODUCTS, FINISHED PRODUCTS, SALES, INCOME, REVENUE, ACCOUNTING, COST, RECEIVABLES, ANALYSIS, REPORTING, CONTROL.

ВСТУП

Кожне підприємство в процесі своєї діяльності самостійно визначає обсяги та умови виробництва відповідних видів продукції для виконання зобов'язань і завдань щодо постачання продукції згідно з укладеними договорами. Тому важливим етапом перевірки діяльності підприємства є встановлення достовірності інформації, що міститься у звітності підприємства.

Процес реалізації готової продукції замикає кругообіг господарських ресурсів підприємства, що дозволяє виконувати зобов'язання щодо державного бюджету, банків за кредитами, персоналу, постачальників та відшкодовувати інші виробничі витрати. Недовиконання плану реалізації призводить до уповільнення темпу оборотності оборотних коштів, штрафів за недовиконання договірних своїх зобов'язань щодо одержувачів, затримок платежів та погіршення фінансового стану підприємства. Облік виробництва і реалізації готової продукції покликаний отримати достовірні дані про обсяги виробництва, випуску і реалізації готової продукції і навіть про розрахунковий дохід підприємства від готової продукції. Реалізація продукції доповнює операційний цикл у діяльності підприємства.

Ключову роль для конкурентоспроможності товариства відіграє система контролю за реалізацією продукції, бо це впливає на узагальнюючий показник діяльності - фінансовий результат. У таких умовах завдання бухгалтерського обліку полягає в забезпеченні керівництва інформаційною базою для управління реалізацією продукції, стратегічного планування й недопущення суб'єктивізму в процесі прийняття рішень.

Важливість і важливість розгляду проблеми обліку і аналізу реалізації готової продукції криється неможливості функціонування будь-якого підприємства чи виробничої організації без самого виробництва готової продукції й її реалізації. Все вищевикладене обумовило вибір даної теми дослідження, яка є досить актуальною на сьогоднішній день.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є загальне дослідження теоретико-методичних засад та надання практичних рекомендацій щодо удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції.

Для реалізації даної мети в дослідженні були поставлені наступні завдання:

- визначити економічну сутність готової продукції та процесу її реалізації;
- дослідити реалізацію готової продукції підприємства як об'єкт бухгалтерського обліку та аналізу;
- висвітлити нормативно-правове забезпечення обліку і аналізу реалізації продукції на підприємстві;
- розкрити фінансово-економічну характеристику товариства;
- розглянути документальне оформлення та облікове відображення операцій з реалізації готової продукції;
- визначити напрями удосконалення обліку процесу реалізації готової продукції;
- провести аналіз процесу реалізації готової продукції;
- окреслити напрями удосконалення контролю реалізації готової продукції.

Об'єктом дослідження виступає організація і методика обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретико-методичних, практичних і організаційних основ обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції.

Методи дослідження. Під час дослідження використовувалися множина спеціальних і загальнонаукових методів: порівняння, узагальнення, логічні, методи фінансового та економічного аналізу. Також використано історичний метод для розкриття питань виникнення кредиторської заборгованості та зародження розрахунків з постачальниками. В дослідженні

сучасного стану функціонування обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з постачальниками було використано методи спостереження, групування, порівняння, економіко-фінансового аналізу.

Інформаційною базою для написання роботи виступили праці вітчизняних й зарубіжних авторів щодо проблематики організація і методика обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції, нормативна база вітчизняного та міжнародного законотворення, облікові регістри, звітність й інші матеріали товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпро Монтаж», та особисті спостереження в процесі збору інформації та її обробки під час проходження виробничих практик.

Наукова новизна одержаних результатів виражається в обґрунтуванні теоретичних складових та наданні пропозицій щодо обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції та напрямків його вдосконалення. Окреслимо найвагоміші результати, що характеризують новизну:

удосконалено:

- запропоновано алгоритм управління процесу реалізації готової продукції, що дозволить досягти максимальну ефективність діяльності за рахунок посилення обліково-управлінської складової цього сегменту.

набули подальшого розвитку:

- окреслено компоненти основи побудови бухгалтерського обліку готової продукції, визначено елементи виробничого процесу, висвітлено порядок визначення оцінки готової продукції, зазначено, що у поточному обліку готову продукцію оцінюють за «твердими» обліковими цінами (середньорічною плановою собівартістю, договірними або оптовими цінами або за фактичною виробничою собівартістю).

- рекомендовано товариству відкрити до рахунку 26 субрахунки другого порядку. Даний прийом деталізації у ТОВ «Дніпро Монтаж» узагальнюючих рахунків бухгалтерського обліку з реалізації дозволить оптимізувати визначення прибутку в даному товаристві, скоротити час

обліковця для визначення фінансових результатів, та сформувати чітку інформацію у розрізі кожного запропонованого елемента для використання управлінським персоналом.

- запропоновано деталізацію рахунків бухгалтерського обліку по доходу від реалізації ТОВ «Дніпро Монтаж» для 702 та 703, й рахунків 902 та 903 по собівартості реалізації, зокрема розкрити інформацію по ключовим позиціях реалізації та собівартості як товарів, так і послуг з виконаними роботами.

- рекомендовано використовувати під час розрахунків з покупцями попередню оплату, або ж як альтернативу акредитивну форма розрахунків, що гарантувало б вчасне надходження коштів за відпущені товари чи надані послуги. На нашу думку, обидві ці форми безготівкових розрахунків найбезпечніші й унеможливають виникання безнадійної дебіторської заборгованості.

- запропонуємо для вчасного надходження первинних документів та якісної обробки облікової інформації використовувати в обліковій діяльності ТОВ «Дніпро Монтаж» графік документообігу з обліку процесу реалізації, що дозволить покращити облікову роботу, підвищити рівень автоматизації та механізації бухгалтерського обліку в досліджуваному товаристві.

- запропоновано для контролю розрахунків за реалізовану продукцію ТОВ «Дніпро Монтаж» впровадити графік проведення поточного контролю розрахункових операцій, який надасть можливість проконтролювати операції по розрахунках з дебіторами на даному товаристві. Він визначає основні напрями контролю; джерела контролю, з яких отримується інформація для проведення контрольних операцій; методи контролю, за допомогою яких аналізується і перевіряється отримана інформація; а також час проведення контролю та його виконавці.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні основних положень кваліфікаційної роботи в практику даного товариства, що надасть можливість підвищити аналітичність обліку та зменшити

невизначеність при прийнятті управлінських рішень.

Апробація результатів роботи. Ключові положення кваліфікаційної роботи обговорювались на VII Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції: «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств» (Дніпро, 11-12 травня 2023 р.).

Публікації. В результаті дослідження у наукових виданнях опубліковано 1 наукову працю, з них у фахових виданнях - 1, загальним обсягом 0,54 друкованого аркуша.

Кваліфікаційна робота містить вступ, три розділи, висновки і пропозиції, список використаних джерел, що налічує 45 найменувань, а також 5 таблиці, 17 рисунків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 67 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Економічна сутність готової продукції та процесу її реалізації

Процес реалізації продукту чи послуг є завершальним етапом виробничого циклу і є його найважливішою стадією. Підприємство закінчує виробничий процес випуском продукції для споживання. Відносини між покупцями і продавцями через посередників функціонують на основі грошових потоків і товарних потоків. Реалізація продукції компанією-виробником свідчить про те, що якість і ціна виробленої продукції відповідають уподобанням покупців. Якщо продукція фірми знаходить своїх покупців і успішно продається, це означає, що властивості продукції відповідають потребам споживачів. У цьому контексті питання реалізації продукту є досить важливим, оскільки воно відіграє важливу соціальну роль.

Такі вчені як П.Л. Сук, Л.Бернштейн, М.Ф. Огійчук, І.Б. Садовська та ін. сучасні економісти по-різному дивляться на визначення сутності та поняття реалізаційного процесу. Розглянемо сутність процесу реалізації.

За Л. Бернстайном, поняття «процес реалізації» визначається процесом переходу «негрошових прав і ресурсів у грошовий вираз, що використовується в обліку й звітності при встановленні обсягу продажу за гроші чи вимог на отримання грошей» [3].

У свою чергу, Сугак Т.М. «визначає процес реалізації як відчуження благ, що належать підприємству з метою відтворення витрат у вартісній формі з товарної на грошову» [38].

У своїх дослідженнях Бутинець Ф.Ф. процес реалізації знаменує «кінцевим етапом кругообігу господарських засобів, який пов'язаний із реалізацією готової продукції, виконаних робіт та наданих послуг підприємством із встановленням фінансового результату його діяльності» [5].

Огійчук М.Ф. у своїх працях вказує, що процес реалізації є

«відчуженням активів, які належать підприємству, шляхом їх реалізації з метою відтворення використаних активів підприємства та отримання прибутку для задоволення потреб підприємства та його власників» [32].

Дослідження процесу реалізації Сухорукова О.Д. зазначає його як «реалізацію вироблених або перепроданих товарів і послуг для одержання грошової виручки» [39].

За словами Вакульчик О.М. «процес реалізації» - це «операції з продажу готової продукції, виконаних робіт, наданих послуг, під час яких відбувається передача готової продукції споживачам, отримання оплати від них, встановлення результату діяльності» [17].

Тому можна дійти висновку, що всі науковці відзначають основною метою процесу реалізації отримання позитивного фінансового результату - прибутку. Однак Ковач С.І. та Огічук М.Ф. визначають, «що процес реалізації пов'язаний з відчуженням активів підприємства з метою відтворення використаних засобів» [32]. Таким чином, жоден економіст не бачить процес реалізації способом задоволення потреб доступною і якісною продукцією.

Ключовим етапом кругообігу капіталу виступає реалізація продукції, робіт чи послуг, оскільки він є кінцевим і від нього залежить, наскільки ефективною буде ефективність роботи всього підприємства. На кожному підприємстві основна мета господарської діяльності «впливає з її місії служінню благу суспільства і визначається максимальним задоволенням потреб місцевого населення та національного споживача у доброякісній та доступній за ціною продукцією» [33]. Процитуюмо Аристотеля з його класичного визначення: економіка – «це мистецтво управління домом (засобами виробництва, трудовим колективом) задля блага домогосподарств»[3]. І застерігав у своєму вченні, що « накопичення грошей господарем не є економікою, а є хрематистикою, що є неприпустимо у господарській діяльності» [3].

Без реалізації неможливо повторити процес виробництва. Вона «є

основною умовою безперервного виробництва, відтворення і результатом суспільно корисної праці» [16]. У наш час суспільство не може розвиватися без зв'язку споживання і виробництва. Товарний характер виробництва визначається законом вартості. Основним змістом даного закону є еквівалентність обміну. Торгівельні відносини та обмін продуктами відбуваються через купівлю-продаж. Для цього необхідний прозорий облік потреб і пропозицій та організація ефективної системи продажів. Основним регулятором обсягу виробництва є «споживчий попит, який являє собою задоволення потреб окремих громад, підприємств різних галузей і держави в цілому» [16]. «Вироблений продукт знаходить остаточне підтвердження своєї суспільної необхідності в момент реалізації. Тільки в процесі споживання можна визначити його споживчі властивості, створені в процесі виробництва» [13]. Умовою продажу є відповідність споживчій вартості та вимогам, що висувуються до товару.

Сам процес реалізації передбачає надання одержувачам (споживачам) готової продукції, створеної в процесі виробництва. Відповідна передача проходить шляхом купівлі-продажу згідно з укладеними договорами. У результаті підприємство отримує гроші від покупця (виручку від продажу) від продажу. Проте сума цієї виручки більша від суми, яка була витрачена на саме виробництво і реалізацію такої продукції на суму чистого доходу (прибутку), яка включається до вартості реалізації (реалізації) продукції. Таким чином, отриманий у процесі виробництва прибуток у процесі реалізації набуває грошової форми. Сама реалізація забезпечує розширення та відновлення виробництва шляхом завершення виробничого процесу.

Процес реалізації можна поділити на чотири етапи (рис. 1.1).

Згідно економічного змісту сутність категорії «реалізація продукції» «характеризується кінцевим результатом роботи підприємства, тобто виконанням своїх зобов'язань перед, насамперед, місцевими та національними споживачами в максимальному задоволенні їх потреб» [8]. Відповідний процес в обліку відображається висвітленням сукупності

операцій, пов'язаних з реалізацією виготовленої продукції (робіт, послуг) іншим підприємствам і організаціям.

Рис. 1.1. Етапи процесу реалізації готової продукції

Завершальним етапом реалізації продукції є отримання грошової суми, яка надходить на поточний рахунок від підприємства-покупця і називається виручкою. Відповідна отримана виручка виступає основним джерелом компенсації витрат на виробництво, реалізацію продукції й формування різноманітних фондів на підприємстві. Він втілює грошові відносини, що виникають між суб'єктами в процесі купівлі-продажу продукції.

Від величини доходів, які отримує підприємство, суттєво залежить не тільки доходи та прибуток самого підприємства, а й своєчасність сплати

податків, можливість своєчасного погашення кредитних зобов'язань, що також може вплинути на кінцеві результати діяльності підприємства через до отримання штрафів, пені та ін. [13].

Готова продукція - це вироби та вироби, які пройшли повну обробку на даному підприємстві, перевірені на відповідність визнаним стандартам або технічним умовам, оформлені відповідною документацією, а також роботи та послуги, виконані для інших підприємств. Основними натуральними показниками обліку готової продукції є показники, що характеризують кількість (штук, комплектів, метрів тощо), обсяг (куб м, кв. м), маса (г, кг, т).

У бухгалтерському обліку застосовують також умовні натуральні показники, за допомогою яких отримують узагальнені (умовні) облікові показники однорідної продукції. Кількість такої продукції за видами розраховується з використанням певних коефіцієнтів умовної маси, сорту, типорозміру та ін. Коефіцієнт частки визначається залежно від вмісту в продукції корисних речовин, рівня собівартості та тривалості виробничого циклу. Прикладом може бути вимірювання кількості розплавленого заліза на одиницю, консервів - в умовних банках, мінеральних добрив - діючих речовин в умовних жирах.

Загальним показником виробленої продукції, виконаних робіт і послуг є вартісний показник, виражений у гривнях. Продукцію можна оцінити наступним чином: за плановими (обліковими) цінами; за фактичними собівартістю; за ринковими (договірними) цінами.

Отже, ключовою метою функціонування підприємства є максимально повне задоволення потреб національного суспільства, що досягається шляхом мінімізації собівартості одиниці власного товару та ціни якісної продукції першої необхідності, де процес реалізації відіграє значну роль, оскільки виступає інструментом досягнення цієї мети. При насиченні національного споживача продукцією, економічний (кількісний) ріст підприємства переходить у ріст якості продукції. А за належної проектної потужності підприємства можливе і задоволення потреб іноземних

СПОЖИВАЧІВ.

1.2. Реалізація готової продукції підприємства як об'єкт бухгалтерського обліку та аналізу

У економічній літературі не має єдиного підходу до визначення предмету та об'єктів бухгалтерського обліку процесу виробництва готової продукції. Причинами цього є різні підходи до визначення, побудови бухгалтерського обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Виходячи з суті системного підходу як комплексності, структуризації та розмежування понять щодо бухгалтерського обліку витрат процесу виробництва - це означає розробку класифікації та термінологічне єднання понять про категорії та елементи виробничого процесу, які характеризують його зміст.

Предметом обліку випуску готової продукції є облік списання запасів, витрат на оплату праці, облік грошових елементів, облік послуг, пов'язаних з процесом виробництва, визначення собівартості реалізованої продукції, облік витрат, які поділяються за елементами: витрати сировини та матеріалів; витрати куплених напівфабрикатів; витрати палива та й енергії; витрати тари й тарних матеріалів; і інших матеріальних витрат. Та за видами діяльності: собівартість реалізованої готової продукції; собівартість реалізованих робіт і послуг; загальновиробничих витрат; адміністративних витрат; витрат на збут; інші витрати операційної діяльності; фінансові витрати; надзвичайні витрати.

Виходячи з того, що «об'єкти обліку виробничих витрат і об'єкти калькулювання собівартості продукції» в багатьох видах діяльності між собою не співпадають, деякі автори розглядають ці процеси як два самостійні методи, два відносно відокремлені аспекти виробничого обліку [22].

Основу побудови бухгалтерського обліку готової продукції становлять такі компоненти:

- а) визначення поняття «готова продукція»;
- б) класифікація готової продукції;
- в) оцінювання готової продукції в поточному обліку;

г) документальне оформлення випуску, відвантаження та реалізація готової продукції;

д) система рахунків.

Усі елементи виробничого процесу - сировина, матеріали, які перебувають на різних стадіях технологічного процесу, утворюють незавершене виробництво та формують вид виробничого запасу.

У поточному обліку наявність і рух готової продукції оцінюється по відпускним (оптовим) цінам підприємства (з відособленим обліком відхилень між фактичною виробничою собівартістю і відпускнуою вартістю продукції). Цей варіант забезпечує порівнянність оцінки готової продукції зі звітністю, а також дотримання єдності оцінки в документах на продукцію відвантажену і реалізовану [37].

Оцінка у звітному періоді здійснюється за фактичною собівартістю і за обліковими цінами з деяким відхиленням від фактичної собівартості. Наприкінці місяця обов'язковою умовою є облік готової продукції за фактичною собівартістю (визначається за даними аналітичного обліку).

У поточному обліку готову продукцію оцінюють за «твердими» обліковими цінами (середньорічною плановою собівартістю, договірними або оптовими цінами або за фактичною виробничою собівартістю). Оцінка продукції за «твердими» обліковими цінами дає змогу вести постійний поточний облік незалежно від калькуляції фактичної собівартості. Такі ціни є основою ведення бухгалтерського обліку готової продукції на складах оперативного-бухгалтерським методом [33].

Якщо готову продукцію оцінюють за середньорічною плановою собівартістю, то відхилення планової собівартості від фактичної обліковують окремо. На кінець місяця ці відхилення розподіляють між залишками нереалізованої продукції і реалізованими виробами.

При оцінюванні готової продукції за іншими цінами відхилення визначають як різницю між цими цінами та фактичною собівартістю. Якщо облік готової продукції ведеться не за фактичними, а за договірними або

оптовими цінами, то необхідно вести відокремлений облік відхилень фактичної виробничої собівартості від їх вартості в договірних чи оптових цінах підприємства. Облік готової продукції у вартісному вираженні ведуть за місцем їх зберігання із зазначенням матеріально відповідальних осіб [22].

Готова продукція - це продукція, що повністю закінчена обробкою на підприємстві, пройшла всі стадії технічного випробування, відповідає технічним умовам і стандартам, не потребує подальшої обробки на підприємстві і здана на склад.

Готова продукція на підприємстві проходить такі операції:

- випуск продукції з виробництва і здача її на склад;
- зберігання продукції на складах підприємства;
- відпуск продукції на місці місцевим і відвантаження покупцям з інших міст, країн тощо;
- реалізація продукції (одержання грошей від покупців за відпущену продукцію).

Бухгалтерський облік має забезпечити інформацію про її кількість, якість, вартість. Для побудови обліку продукції основним є визначення її характеру. За цією ознакою продукцію групують за формою, ступенем готовності, конструкційною та технологічною складністю (рис 1.2).

За формою, продукцію поділяють на таку, яка має уречевлену форму, виріб (наприклад, трактор, хліб, тощо); таку, яка має форму результату роботи (ремонт) або форму послуги перевезення вантажу.

За ступенем готовності продукцію поділяють на готову, напівфабрикати (напівпродукти) та незавершене виробництво. Готова - це продукція, обробка якої завершена та, яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовником і відповідає технічним умовам і стандартам, а при їх відсутності - технічним, договірним або іншим умовам; прийнята з цеху на склад, сертифікована і готова до реалізації.

Напівфабрикати - продукція окремих технологічних фаз (підрозділів,

цехів, дільниць, бригад) що не пройшла всіх передбачених технологічним процесом стадій виробництва й потребує доопрацювання або укомплектування, але для даної стадії вони є закінченими. Незавершене виробництво - сировина і матеріали, які знаходяться у виробництві і підлягають подальшій обробці [43].

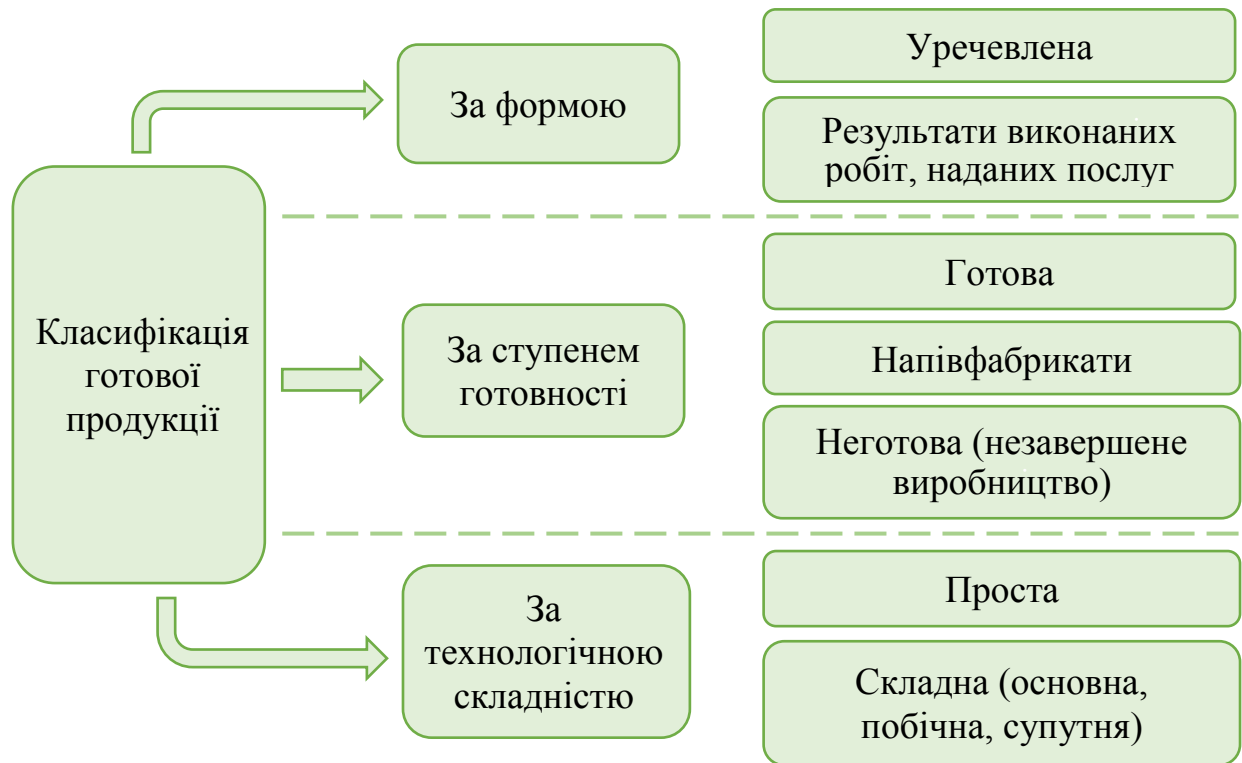

Рис. 1.2. Класифікація готової продукції

Продукція може бути простою або складною. Складна в свою чергу поділяється на основну, побічну або побіжну і супутню.

Проста - продукція, що отримується в результаті нескладного технологічного процесу, під час якого відсутні виробничі відходи.

Складна продукція - це продукція, яка поділяється на декілька паралельних видів продукції. Основна продукція - елемент виробничого процесу, який має якісні і кількісні параметри, які отримали вартісну характеристику і мають стадію завершеності. Доля елемента повинна складати більше ніж 90% від загальної вартості виробничого процесу.

Супутня продукція, як вихідний елемент виробничого процесу також має якісні і кількісні параметри, які повинні одержати вартісну

характеристику. Вона оцінюється за твердими або за договірними цінами. Її вартість вираховують з витрат основного виробництва. Але такий підхід не можна вважати правильним ні економічно, ні технічно через те, що фактичне одержання допоміжної продукції - це витрати на її одержання [39].

На відміну від допоміжної, побічна продукція не потребує додаткових витрат. Така продукція утворюється в комплексних виробництвах паралельно з основною. Для калькулювання собівартості основної продукції потрібно попередньо визначити кількісні, якісні та вартісні параметри побічної продукції. Оскільки побічну продукцію одержують в одному технологічному процесі з основною, то краще її калькулювати як супровідну разом з основною, а не оцінювати на підставі окремих цінових даних. При цьому раціонально застосовувати метод коефіцієнтів, за якими можна встановити технічні пропорції та розподілити затрати між окремими видами продукції.

Наявність супутньої продукції зумовлює необхідність обліку цих витрат на її одержання, а наявність побічної продукції - розмежування витрат між готовою та побічною продукцією на основі калькуляції або виключення вартості побічної продукції, якщо вона не калькулюється, а оцінку проводити на підставі облікових цін. За своїми технічними та іншими характеристиками побічна та супутня продукція мало чим відрізняється від основної, тому їх кількісні та якісні параметри визначають аналогічно основній продукції.

Отже, готова продукція класифікується в залежності від форми: уречевлена та у вигляді результатів роботи, тобто послуга. За ступенем готовності: готова, напівфабрикати, незавершене виробництво. За конструктивною і технологічною складністю - проста і складна. За характером: основна, супутня, побічна або побіжна.

В поточному обліку продукція групується за укрупненими позиціями: вироби основного виробництва; товари широкого вжитку; вироблені з відходів; запасні частини; виконані роботи та надані послуги [32].

Призначеною для продажу готовою продукцією вважають закінчені обробкою вироби, які пройшли випробування, приймання і відповідають

технічним вимогам і стандартам.

Базові методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються НП(С)БО 9 «Запаси» та 16 «Витрати».

Основними завданнями обліку готової продукції на підприємствах в системі організації є:

- систематичний контроль за випуском готової продукції, станом її запасів і збереженням на складах, обсягом виконаних робіт та послуг;
- вчасному і правильному документуванні оформлення відвантаженої і відпущеної продукції (робіт, послуг);
- контроль за виконанням плану договорів-поставок за обсягом та асортиментом реалізованої продукції, організацією розрахунку з покупцями;
- вчасному і достовірному визначенні результатів від реалізації продукції (робіт, послуг) та їх облік.

Виконання цих задач залежить від ритмічності роботи підприємства, правильної організації збуту та складського господарства, вчасного документального оформлення господарських операцій.

В бухгалтерському обліку готова продукція оцінюється у відповідності до НП(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю, яка визначається згідно з НП(С)БО 16 «Витрати». В свою чергу НП(С)БО 16 «Витрати» визначає два поняття собівартості готової продукції:

- собівартість реалізованої продукції;
- виробнича собівартість продукції [31].

Оцінка готової продукції при її продажу залежить від облікової політики підприємства, в частині оцінки запасів при їх вибутті. При цьому можуть застосовуватися методи, передбачені НП(С)БО 9 «Запаси».

При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою, - первісна вартісна (по дебету рахунку 901 «Собівартість реалізації готової продукції»), та оцінка, що визначаються за

домовленістю сторін (по кредиту рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції»).

Оскільки готова продукція в бухгалтерському обліку відображається за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації, то виникає необхідність в уцінці готової продукції, порядок проведення якої аналогічний уцінці виробничих запасів.

Кількісний облік готової продукції за її видами та місцями зберігання може бути організований декількома способами:

- в сортових картках складського обліку, при якому в бухгалтерії складають або обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів-виробників та за місцями зберігання;

- безкартковим способом, при якому за допомогою ЕОМ кожен день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва і руху готових виробів у розрізі складів та інших місць зберігання. Залишки готових виробів періодично інвентаризуються.

До головних завдань обліку процесу реалізації готової продукції, робіт і послуг відносять:

- встановлення кількості та вартості відвантаженої продукції (за обліковими цінами);

- визначення дебіторської заборгованості за відвантаженою покупцям продукцію, виконані роботи та надані послуги відповідно до договорів (за цінами реалізації);

- дотримання термінів поставок готової продукції, виконання робіт та надання послуг, а також строків оплати зі сторони споживачів;

- облік затрат, що пов'язані із збутом продукції, товарів, робіт і послуг та просування їх на споживчому ринку (витрати на маркетинг);

- визначення фінансового результату від реалізації продукції, виконаних робіт та наданих послуг підприємством як у розрізі номенклатурних груп товарів, так і в цілому [5].

1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку і аналізу реалізації продукції на підприємстві

Процес ведення обліку і аналізу готової продукції підприємства та її реалізації регламентується нормативно-правовою базою, розкритою на рисунку 1.3.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996/XIV регламентує правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Даним законом визначено ціль бухгалтерського обліку та фінансової звітності - надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої і неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів на підприємстві. Також ним передбачено загальні вимоги до фінансової звітності, а саме на підставі даних бухгалтерського обліку підприємство повинне скласти фінансову звітність, яка підписується керівником і бухгалтером підприємства [19].

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» передбачає, що контроль за дотриманням законодавства про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні здійснюється відповідними органами в межах їхньої компетенції, передбачених законами [19].

Податковий кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, визначає об'єкт оподаткування, згідно якого, об'єктом оподаткування являється прибуток, який визначається шляхом зменшення суми скорегованого валового доходу. Також розкриває поняття валовим доходом, а що валовими витратами, правила ведення податкового обліку, ставки оподаткування, а також порядок нарахування та строки сплати податку. Крім цього визначаються платники податку на додану вартість, об'єкти, базу та ставки оподаткування, перелік неоподатковуваних та звільнених від оподаткування операцій, особливості оподаткування

експортних та імпорتنих операцій, поняття податкової накладної, порядок обліку, звітування та внесення податку до бюджету [35].

«Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 року № 435-IV» [44]	«Визначає правові засади регулювання договірних правовідносин між суб'єктами підприємницької діяльності (юридичними особами) їх права та обов'язки» [44]
«Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI» [35]	«Регулює відносини у сфері справляння податків і зборів, визначає вичерпний перелік податків та зборів, порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю та відповідальність за порушення податкового законодавства» [35]
«Господарський кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-IV» [12]	«Визначає митну політику держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно-тарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі» [12]
«Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»»[19]	«Визначає правові засади регулювання, організації ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності в Україні» [19]
НП(С)БО «Запаси», від 20.10.1999 р. №246 [31]	«Визначає методологічні засади формування в обліку інформації про запаси і розкриття їх у фінансовій звітності» [31]
НП(С)БО «Доходи», від 29 листопада 1999 р. №290 [33]	«Визначає методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкритті у фінансовій звітності » [33]

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» визначає методологічні засади формування в обліку інформації про запаси і розкриття їх у фінансовій звітності. Терміни що наведені в НП(С)БО, мають таке значення:

Запаси - активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності, перебувають у процесі виробництва з

метою подальшого продажу продукту виробництва; утримують для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також управління підприємством. Запаси визначаються активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена. Чиста вартість реалізації запасів - очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію.

Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають зокрема готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом. Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або однорідна група (вид). Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. Згідно з п.10 НП(С)БО 9 первісною вартістю запасів що виготовляються власними силами підприємства, визначається собівартість їх виробництва, яка визначається за НП(С)БО 16 [31].

Вибуття запасів здійснюється внаслідок відпуску у виробництво, реалізації, безоплатної передачі тощо. Оцінюватись запаси в процесі їх вибуття можуть по різному. У п.16 НП(С)БО 9 наведені такі прийоми оцінки:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, який передбачає облік фактичної собівартості кожної одиниці запасів, що є можливим при забезпеченні об'єктів табличками з серійними номерами.

- середньозваженої собівартості, який передбачає розрахунок фактичної собівартості одиниці запасів виходячи з середньої вартості.

- спосіб перших за часом надходження запасів (ФІФО), базується на припущенні, що запаси використовуються в тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство й відображені в бухгалтерському обліку.

- спосіб нормативних витрат.

- спосіб реалізаційних цін [31].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи» визначає методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкритті у фінансовій звітності [30].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. №318, визначає методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкритті у фінансовій звітності [31].

Також для потреб обліку готової продукції та її реалізації використовується «План рахунків обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» [34] та «Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій» [21].

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV із змінами та доповненнями. В розділі «окремі види зобов'язань» даються загальні положення про купівлю-продаж продукції, складання договору купівлі-продажу, обов'язки та відповідальність продавця, правові наслідки порушення умови договору, ціна товару, оплата і страхування товару. Статтею 208 цього Кодексу передбачено, що правочин між юридичними особами належить вчиняти у письмовій формі. Порядок реалізації готової продукції регулюється умовами договорів. Невідповідності за якістю і асортиментом регулюється ст. 669 - 672 ЦКУ.

Висновки до розділу 1

В першому розділі дослідження викладено матеріал присвячений розкриттю економічної сутності готової продукції та процесу її реалізації. Зокрема, висвітлено понятійний апарат даного процесу, наведено думки

науковців щодо різних трактувань понять «готова продукція», «реалізація», «реалізація готової продукції», «дохід», наведена класифікація готової продукції.

Також в роботі зазначено, що ключовою метою функціонування підприємства є максимально повне задоволення потреб національного суспільства, що досягається шляхом мінімізації собівартості одиниці власного товару та ціни якісної продукції першої необхідності, де процес реалізації відіграє значну роль, оскільки виступає інструментом досягнення цієї мети. При насиченні національного споживача продукцією, економічний (кількісний) ріст підприємства переходить у ріст якості продукції. А за належної проектної потужності підприємства можливе і задоволення потреб іноземних споживачів.

Окреслено компоненти основи побудови бухгалтерського обліку готової продукції, визначено елементи виробничого процесу, висвітлено порядок визначення оцінки готової продукції, зазначено, що у поточному обліку готову продукцію оцінюють за «твердими» обліковими цінами (середньорічною плановою собівартістю, договірними або оптовими цінами або за фактичною виробничою собівартістю). Оцінка продукції за «твердими» обліковими цінами дає змогу вести постійний поточний облік незалежно від калькуляції фактичної собівартості. Такі ціни є основою ведення бухгалтерського обліку готової продукції на складах оперативно-бухгалтерським методом.

При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою, - первісна вартісна (по дебету рахунку 901 «Собівартість реалізації готової продукції»), та оцінка, що визначаються за домовленістю сторін (по кредиту рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції»).

Також в роботі визначено головні завдання обліку процесу реалізації готової продукції, проаналізовано нормативно-правове забезпечення обліку і

аналізу реалізації продукції в національному законодавстві, що допомагають регулювати даний процес.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

2.1. Фінансово-економічна характеристика товариства

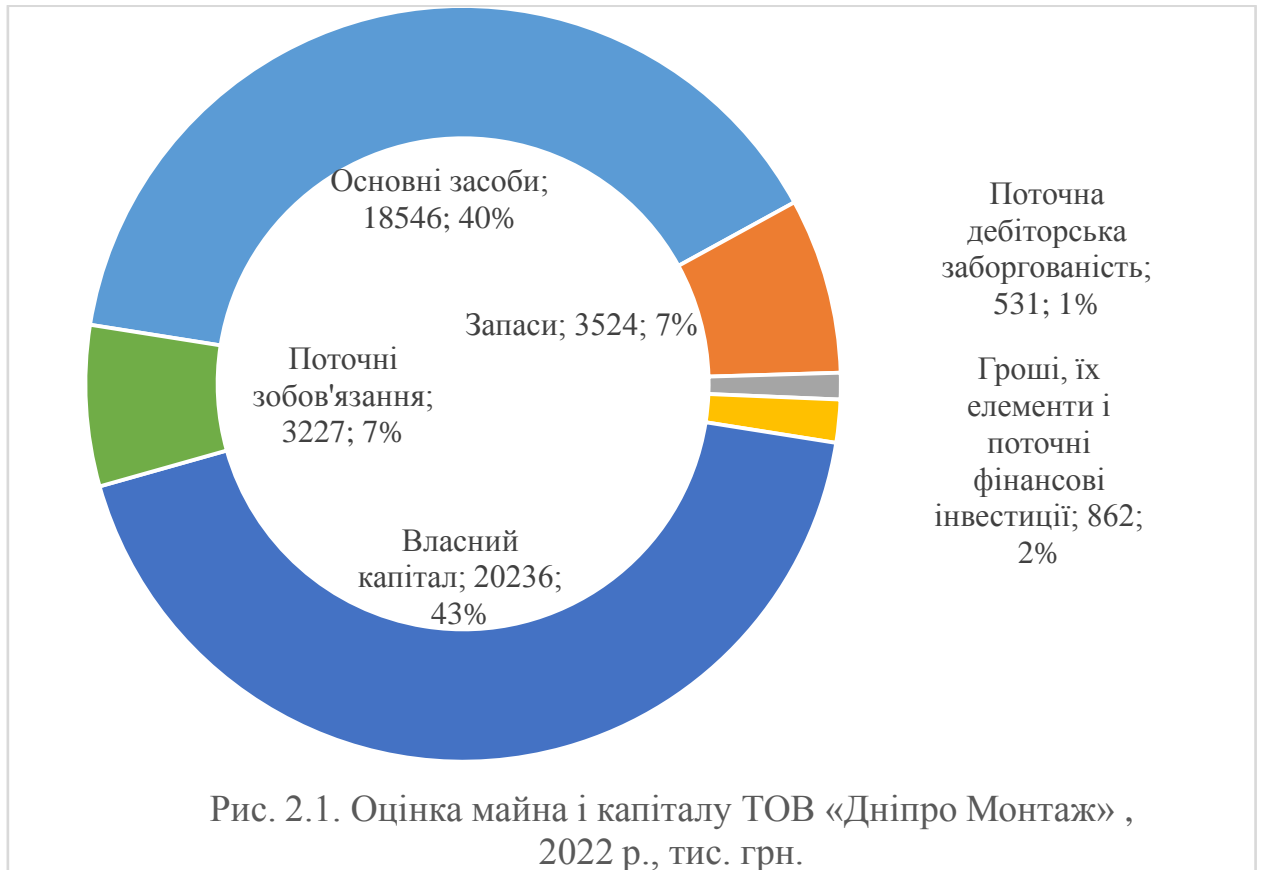
Базою дослідження кваліфікаційної роботи виступило товариство з обмеженою відповідальністю «Дніпро Монтаж», яке зареєстроване у місті Дніпро. Основними видами економічної діяльності досліджуваного товариства є надання послуг, виконання робіт, в т.ч. монтажних, торгівля приладами та інвентарем, як оптова так і роздрібна.

Робота даного товариства супроводжується неперервним кругообігом засобів, здійснюваних у вигляді затрат ресурсів й отримання доходів, їх розподілення й використання. При цьому визначаються джерела засобів, направлення й форми фінансування, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, отримувачами продукції, державними органами (сплата податків), співробітниками підприємства - і всі відносини складають зміст фінансово-господарської діяльності досліджуваного товариства.

Однією з базових цілей функціонування є формування капіталу, який першочергово забезпечує потреби у придбанні активів та оптимізує їх структуру з точки зору забезпечення умов ефективності їх використання. На першому етапі оцінки фінансового стану товариства проведемо аналіз такого показника діяльності, як майно. Майно - «це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до надходження економічних вигод у майбутньому» [32].

Аналіз майнового стану ТОВ «Дніпро Монтаж» (рис. 2.1). з 2018 року по 2022 рік показує по всім показникам зростання, що безумовно є позитивом. Так загальна вартість майна товариства має тенденцію до зростання, і у 2022 році цей показник становив 23464 тис. грн., що на 112%

перевищує показники базового.

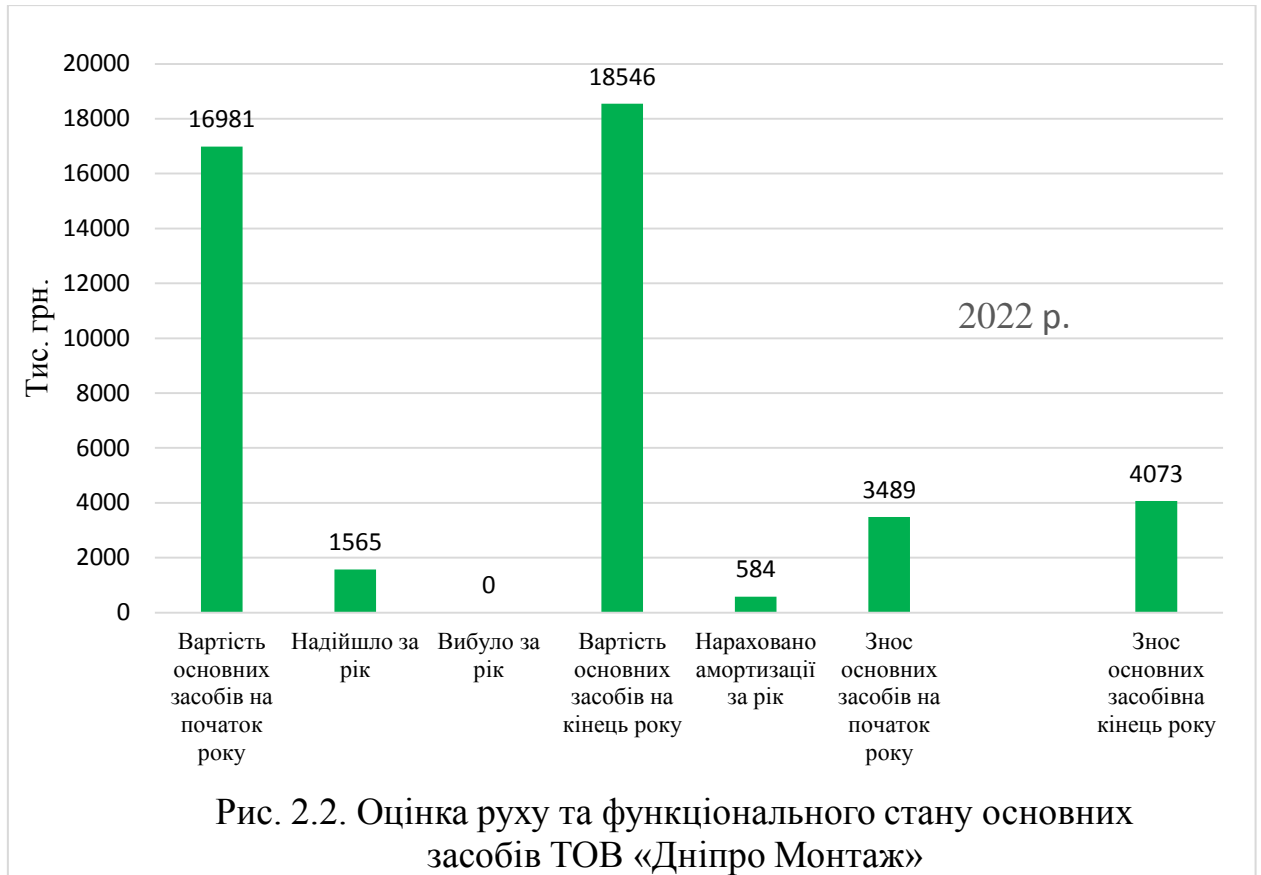
Вартість основних засобів теж зросла, особливо останнього 2022 року. Розглядаючи наявність запасів, видно, що з кожним роком їх вартість зростає. В 2022 році вона становила 3524 тис. грн., що майже в 2,2 рази перевершує показник 2018 року. Значно збільшилося за даний період і показники дебіторської заборгованості: в 2018 р. - 162 тис. грн., в 2022 р. - 531 тис. грн.

Розглянемо для оцінки його власного капіталу й зобов'язань капітал товариства. Згідно аналітичних даних загальна вартість капіталу ТОВ «Дніпро Монтаж» за досліджуваний період постійно зростала. В 2022 році його значення становило 20236 тис. грн., що на 121,2 відсотки більше за 2018 рік. Величина зобов'язань підприємства показувала зростання на 62 відсотка, що вказує на послаблення фінансового стану. Розмір поточних зобов'язань має чітко виражену тенденцію до збільшення, що звичайно, є негативним явищем в діяльності товариства.

Проведемо аналіз руху та функціонального стану основних засобів, що

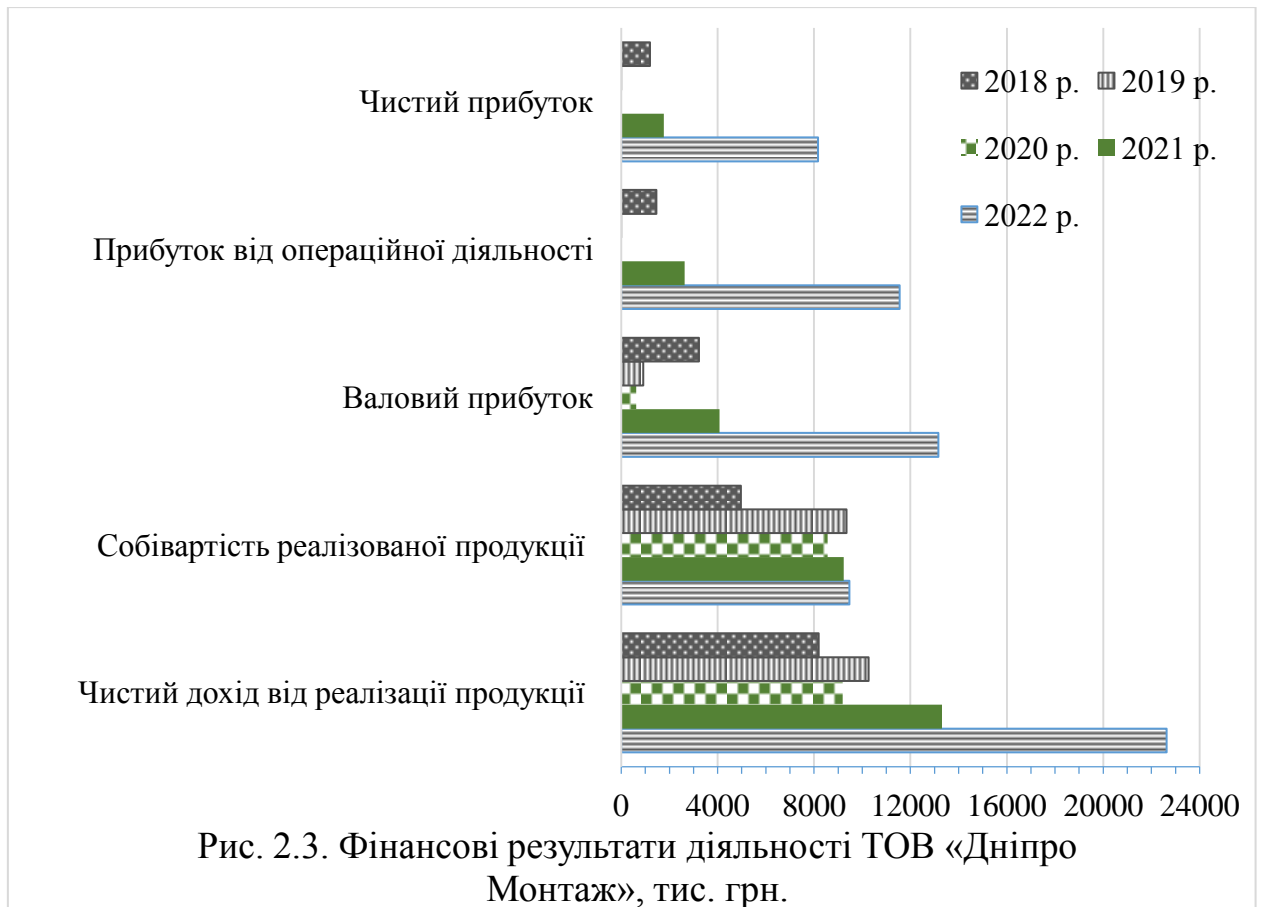
дає змогу встановити кількість ресурсів, їх вплив на виробничий процес товариства, а також визначити їх стан і оцінку (рис. 2.2).

ТОВ «Дніпро Монтаж» на досить низькому рівні оновлює свій склад основних засобів, але їх вартість на протязі 2018-2022 рр. зросла, що є наслідком дооцінки основних засобів. Річний приріст за даними 2022 року становив 1565 тис. грн., що на 28,6 % менше за 2018 рік. Відповідно до цього темп зростання зменшився на 21,9 в.п. Коефіцієнт оновлення значно зменшився порівнянні з 2018 роком, і склав 9,21%. Період обороту основних засобів при цьому збільшився. Аналізуючи показники функціонального стану основних засобів, спостерігаються негативні процеси, а саме: коефіцієнт зносу на кінець 2022 року збільшився на 3,1 %, а коефіцієнт придатності навпаки зменшився. При цьому можна сказати, що основні засоби ТОВ «Дніпро Монтаж» на 2022 рік знаходяться в задовільному стані.

Дані фінансових результатів діяльності ТОВ «Дніпро Монтаж» покажемо на рис 2.3. Як бачимо, спостерігаємо щорічне зростання доходу

(виручки) від реалізації продукції (робіт чи послуг). Значення даного показника в 2022 році становив 22630 тис. грн., що на 176% більше за 2018 р.

Збільшення собівартості продукції відбувається однаково з ростом виручки товариства. Чистий прибуток ТОВ «Дніпро Монтаж» зростає, і в 2022 році його значення становило 11452 тис. грн., що вдвічі більше базового. Відсоткове відношення чистого прибутку до виручки від реалізації продукції, робіт та послуг в 2022 році становив 50,6 %, що на 15,01 в.п. більше за 2018 р.

Фінансово стійким можемо вважати такий суб'єкт господарювання, який за рахунок власних коштів спроможний забезпечити запаси і витрати, своєчасно розраховуватись із своїми зобов'язаннями, не допускати простроченої кредиторської заборгованості. Оцінку показників фінансової стійкості ТОВ «Дніпро Монтаж» проведемо за таблицею 2.1.

За даними таблиці 2.1, коефіцієнт автономії має тенденцію до спадання. В 2022 році він набув значення на рівні 0,55, що менше базового року майже на 40%, при нормативному значенні 0,5. Коефіцієнт концентрації

залученого капіталу навпаки зріс, і в 2022 році склав 0,45, при нормативному значенні менше 0,5. На протязі досліджуваного періоду коефіцієнт фінансування впав, що свідчить про зменшення можливості товариства забезпечувати свої потреби у витратах на виробництво в основному власними коштами. Підтвердженням цього є зменшення значення коефіцієнта довгострокового залучення позикових коштів.

Таблиця 2.1

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Дніпро Монтаж»

№ з/п	Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відношення у % 2022 р. до 2018 р.
1. Показники структури капіталу							
1.1	Коефіцієнт автономії	0,91	0,74	0,62	0,33	0,55	60,03
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,09	0,26	0,38	0,67	0,45	520,65
1.3	Коефіцієнт фінансування	10,53	2,86	1,64	0,49	1,21	11,53
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	0,10	0,35	0,61	2,02	0,82	867,24
1.5	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,95	0,93	0,78	0,62	0,55	58,09
1.6	Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,59	0,23	0,46	0,30	0,99	169,19
2. Показники стану оборотних активів							
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	2972,10	3475,90	3479,70	1624,90	7722,90	259,85
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	0,94	0,70	0,67	0,23	0,99	105,79
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	1,02	0,71	0,68	0,38	1,26	122,90
2.4	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,00	0,00	0,00	0,26	0,01	4727,55
3. Показники стану основного капіталу							
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	0,95	0,99	0,99	0,76	0,89	93,18
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,41	0,32	0,39	0,40	0,46	111,77
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	0,10	0,17	0,20	0,20	0,18	181,69
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	1,43	2,08	1,57	1,52	1,17	82,08

Згідно даних спостерігаємо зростання коефіцієнту забезпеченості оборотними коштами до 0,99. Достатня величина оборотних коштів дає можливість ТОВ «Дніпро Монтаж» вчасно розраховуватися по терміновим платежах. Коефіцієнт забезпеченості запасами також зріс до 1,21 та є вищим від нормативного значення, що є позитивним показником, оскільки підприємство постійно забезпечене необхідними запасами для виробничого процесу.

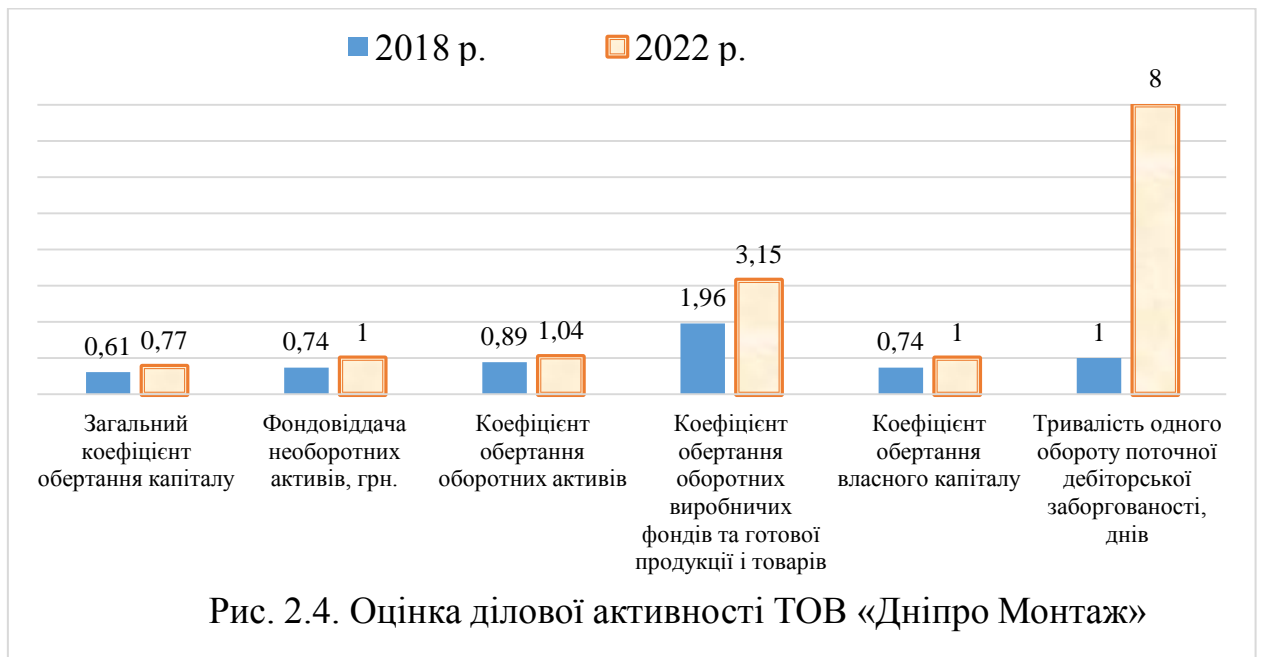
Розглянемо оцінку ліквідності та платоспроможності ТОВ «Дніпро Монтаж». Ліквідність характеризується здатністю господарюючого суб'єкта виконувати свої короткотермінові (поточні) зобов'язання за рахунок власних поточних коштів. Підприємство може вважатись ліквідним, якщо його поточні активи перевищують поточні зобов'язання, а само воно здатне оперативно перетворити активи на платіжні засоби.

Платоспроможність - «це наявність у товариства джерел фінансування для своєчасного і постійного погашення своїх зобов'язань» [18].

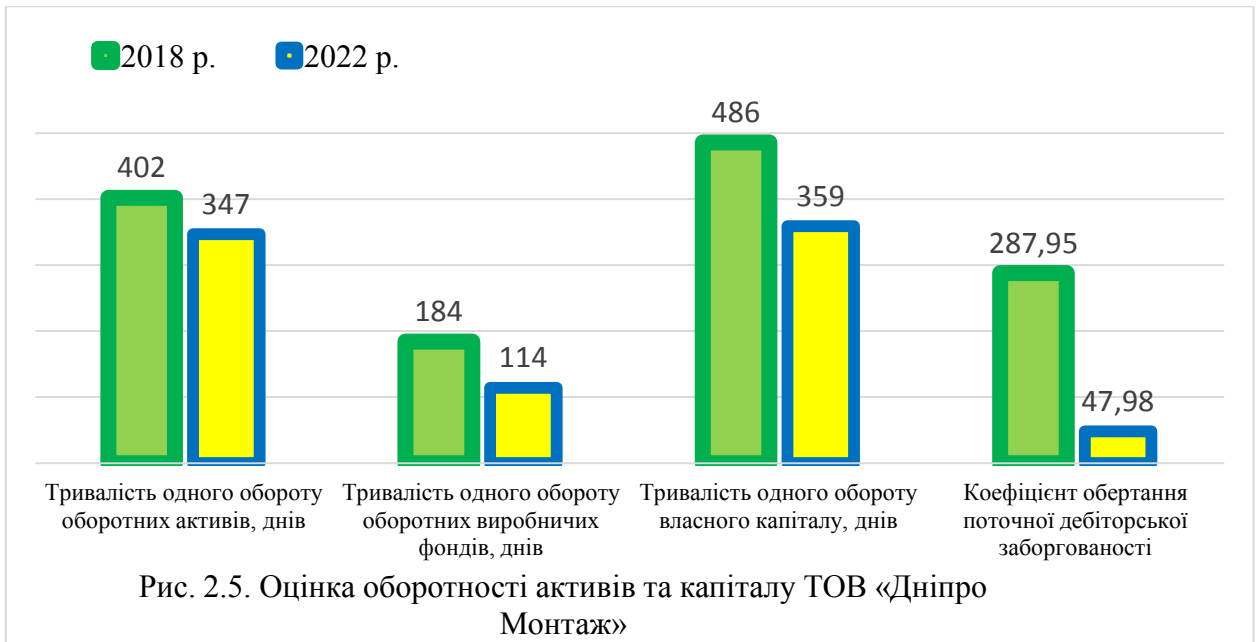
Високоліквідні активи ТОВ «Дніпро Монтаж» хоч і зростають, але тільки в 2022 році набрали необхідного значення для перекриття найбільш термінових зобов'язань. Стосовно середньоліквідних та низьколіквідних активів, то їх величина цілком достатня для перекриття короткострокових та довгострокових зобов'язань. Коефіцієнт абсолютної ліквідності тільки в 2022 році набрав необхідного нормативного значення, та становив 0,58. В попередніх роках його рівень значно нижчий від нормативного, що, звичайно, було негативним явищем. Коефіцієнт загальної платоспроможності, проміжний коефіцієнт покриття та коефіцієнт загальної ліквідності мають в досліджуваному періоді більші від нормативних значення. Коефіцієнт обертання оборотних активів зростає і в 2022 році склав 2,41, що на 10,2% більше за базовий. Коефіцієнт завантаження оборотних активів зменшується, що є наслідком росту чистого доходу товариства більшими темпами, ніж росту середньорічної вартості оборотних

активів. Отже, можемо сміливо стверджувати, що ТОВ «Дніпро Монтаж» є платоспроможним та ліквідним.

Проведемо оцінку ділової активності ТОВ «Дніпро Монтаж» (рис. 2.4).

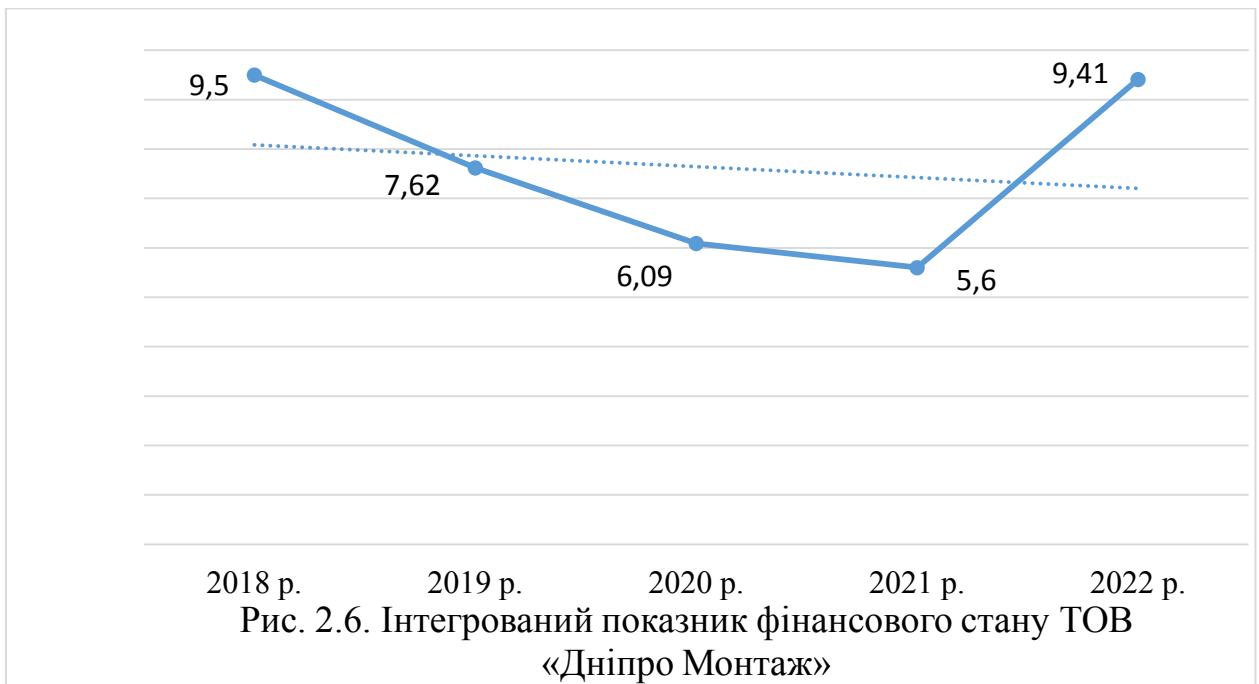

Отже, загальний коефіцієнт оборотання капіталу в 2022 році склав 0,77, що більше за базовий рік на 22,2%. Коефіцієнт оборотання оборотних активів збільшився в звітному році в порівнянні з 2018 роком. Тривалість одного обороту оборотних активів зменшилося до 347 днів, що відмічається як позитивне явище (рис. 2.5). Аналогічна ситуація присутня по готовій продукції: коефіцієнт оборотання збільшується, відповідно й зменшується тривалість одного обороту. Це означає, що готова продукція не залежується на складах товариства, а швидко реалізовується, відповідно до цього користується попитом.

Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості має чітко виражену тенденцію до зниження (рис. 2.5). Тривалість обороту дебіторської заборгованості збільшився і в 2022 році склав 8 днів, що є допустимим значенням і не знижують ділову активність ТОВ «Дніпро Монтаж».

Ключовим завданням комплексного (рейтингового) оцінювання фінансового стану товариства є аналіз результатів його діяльності. Оцінимо фінансовий стан ТОВ «Дніпро Монтаж» за показниками комплексного аналізу фінансового стану (рис. 2.6).

Отже, аналіз комплексної оцінки фінансового стану ТОВ «Дніпро

Монтаж» свідчить про достатньо високі якісні показники. Зокрема, коефіцієнт поточної ліквідності є значно більшим від нормативного значення та з роками тільки підвищується, рейтингова оцінка становить 9,41 балів. Коефіцієнт швидкої ліквідності має тенденцію коливань за 2018-2022 рр., але на 2022 рік значення рейтингу дорівнює 9. Період оборотності дебіторської заборгованості за досліджуваний період дещо зріс, але, як зазначалося вище, це викликано фінансово-економічною кризою в країні, що відмічається як негативний процес. Незважаючи на це ТОВ «Дніпро Монтаж» має рейтинг по періоду оборотності дебіторської заборгованості 10. Частка оборотних активів сформованих власними коштами зростає і це є позитивно, оскільки означає, що ТОВ «Дніпро Монтаж» при закупівлі необхідних оборотних активів в переважній більшості користується власними коштами. Рентабельність продажу теж має високу рейтингову оцінку. Простроченої дебіторської заборгованості за досліджуваний період в товаристві не виникало, що говорить про правильний підхід до реалізації. Також зріс показник зносу основних засобів за 2018-2022 рр., але має показник 10 за рейтингом, що свідчить про досить непогане забезпечення товариства власними основними засобами. Підсумовуючи викладене, можемо з впевненістю стверджувати, що фінансовий стан досліджуваного товариства є міцним з резервами до розвитку.

2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерських служб та оцінка основ облікової політики господарства

У ТОВ «Дніпро Монтаж» облікові процеси у проходять в централізованій бухгалтерії, у складі трьох співробітників: головного бухгалтера, який займається обліком основних засобів, закриттям рахунків обліку доходів та витрат і визначенням фінансових результатів, бухгалтера по обліку заробітної плати, розрахункових операцій, відображення

інформації щодо стану банківського розрахункового рахунку, та бухгалтера з обліку касових операцій, ТМЦ, виробництва та готової продукції.

Загальною організацією систем бухгалтерського та управлінського обліку товариства займається головний бухгалтер, який також забезпечує дотримання товариством єдиних, встановлених державою, методичних засад ведення обліку, формування та подання фінансової звітності у відповідні строки; організовує контроль за достовірним відображенням на бухгалтерських рахунках всіх господарських процесів; бере безпосередньо участь у підготовці матеріалів при випадках розкрадання чи псування матеріальних цінностей щодо відшкодування збитків і нестач підприємству.

Повна відповідальність за процес ведення обліку в ТОВ «Дніпро Монтаж» лягає на бухгалтерію. Сам бухгалтерський облік в товаристві побудований згідно лінійного принципу, за яким головному фахівцю підпорядкований інші обліковці. При кращих економічних умовах у обліковому відділі працювало і більше співробітників з більш вузьким поділом обов'язків, але на сьогодні значний сегмент облікової роботи на первинному етапі формує безпосередньо головний бухгалтер. Тому класичної побудови та використання лінійного принципу обліку на практиці на відбувається. Головним чином можемо його спостерігати на окремих ділянках, де обліком займається окремий фахівець, зокрема щодо обліку касових операцій, обліку витрат виробничої діяльності, відображення обліку оприбуткування та руху готової продукції й матеріальних цінностей, відображення в обліку інформації банківських документів щодо руху грошових коштів на розрахункових рахунках товариства.

У відповідності до чинного законодавства ключовою метою ведення обліку та складання фінансової звітності співробітниками бухгалтерії є «отримання інформації для прийняття управлінських рішень і оцінки фінансового стану підприємства та результатів його діяльності, а також надання користувачам повної, правдива інформація» [18].

З метою ведення господарського обліку діяльності в ТОВ «Дніпро

Монтаж» використовується автоматизований (машинний) спосіб обробки інформації з частковим використанням ручної форми. Саме на відсутність повної автоматизації всіх сегментів обліку слід звернути особливу увагу в товаристві. Зазначимо, що в товаристві, як і в усіх інших вітчизняних підприємствах, порядок організації та ведення бухгалтерського обліку безпосередньо визначає Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [19]. В процесі планування та розробки системи бухгалтерського обліку для забезпечення власного облікового процесу товариство згідно наданих йому прав і можливостей самостійно:

- визначило облікову політику товариства;
- обрало форму бухгалтерського обліку як певної системи реєстрів, порядок і способи реєстрації та узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних принципів, встановлених Законом;
- визначилося з порядком обліку особливостей своєї діяльності та технології обробки зібраних облікових даних;
- може розробляти систему і форми обліку, звітності та контролю операцій, визначати права працівників на підпис і засвідчення бухгалтерських документів;
- затверджувати правила документообігу та технологію обробки звітної інформації, а також додаткову систему рахунків бухгалтерського обліку та аналітичних реєстрів.

Облікова політика - «це сукупність принципів, методів і процедур, які використовує суб'єкт господарювання для підготовки та подання фінансової звітності» [7]. Ключовою метою облікової політики, на думку професора Лесі Васильєвої, є «впорядкування самого облікового процесу в товаристві; забезпечення методологічного та методичного відображення майна, господарських операцій та кінцевих результатів; надання системності та цілеспрямованості обліку; підвищення ефективності бухгалтерського обліку» [7]. Формування облікової політики суто прагматичний захід, оскільки це впорядковує процес обліку, забезпечує правильність відображення

господарських процесів й ефективність ведення бухгалтерського обліку. При визначенні облікової політики необхідно, перш за все, здійснити оптимальний вибір методів обліку амортизації основних засобів, списання виробних запасів та розподілу накладних загальновиробничих витрат.

В ТОВ «Дніпро Монтаж» основи облікової політики встановлюють самостійно Наказом, підписаним керівником і головним бухгалтером, з обов'язковим відображенням по пунктах методичних засад побудови бухгалтерського обліку із зазначенням техніки його ведення формування статистичної та фінансової звітності, розкриття загальної організації роботи бухгалтерської служби. На сьогодні поточне законодавство дає змогу товариствам достатньо широкі права при формуванні основ облікової політики у власній діяльності.

У загальному вигляді облікову політику, на думку Васильєвої Л.М., можна трактувати як «вибір методик, прийомів і способів ведення обліку із наведених в нормативних документах з методології обліку в межах загальних правил і принципів його організації» [7]. Враховуючи обрані методи оцінки активів й зобов'язань облікова політика має здатність впливати на фінансові результати бізнесу. Прикладом цього впливу є застосування різних методів нарахування амортизації основних фондів, визначення способу оцінювання виробничих запасів чи обрання бази розподілу загальновиробничих витрат або методів розрахунку виробничої вартості продукції.

2.3. Документальне оформлення та облікове відображення операцій з реалізації готової продукції

В ТОВ «Дніпро Монтаж» на початку створення було орієнтовано суто на сферу послуг, в тому числі і монтажних роботах, згодом сюди додався набагато ширший спектр діяльності, зокрема реалізації товарів необхідних для виконання своїх робіт, як оптова, так і роздріб, а потім додали і

перевезення та транспортування, без чого важко якісно виконати роботи у сфері послуг.

Ключовими документами відображення реалізації своїх послуг, робіт та реалізації товарів, виступають товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт, акти надання послуг, вихідні накладні, податкові накладні, рахунки, що загалом регулюється договорами товариства (рис. 2.7).

Товарно-транспортна накладна має фіксований номер і серію. У ній «зазначають гаражний номер автомобіля; автопідприємство; товаровідправника; вантажоодержувача і платника; назву робіт, послуг, клас; масу (брутто, тара, нетто); ціну, суму» [4]. При організації виїзної торгівлі необхідно, перш за все, одержати дозвіл на розміщення об'єкта торгівлі, оформити відрядження продавцю (якщо це потрібно), визначити спосіб здачі виручки, придбати торговельний патент.

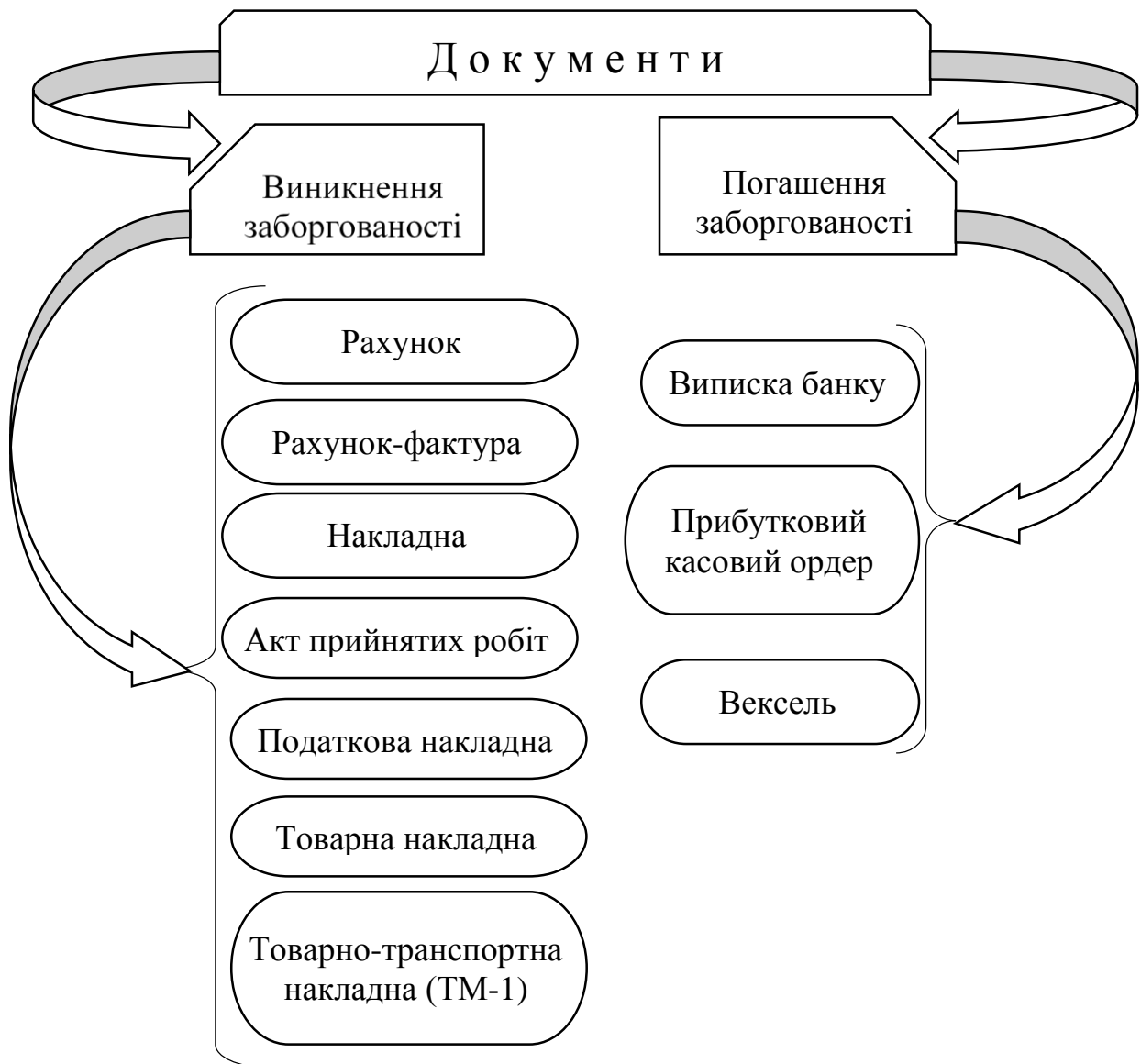

Рис. 2.7. Первинні документи обліку процесу реалізації

Розміщення об'єкта торгівлі здійснюється з письмового дозволу місцевого органу державної виконавчої влади і за погодженням з органами державного санітарно-епідеміологічного нагляду, пожежної охорони, державної автоінспекції та архітектури. За одержання дозволу на розміщення об'єкта торгівлі необхідно сплачувати відповідний збір. Максимальний розмір збору за видачу дозволу на торгівлю складає не більше 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян для суб'єктів, що постійно здійснюють торгівлю у спеціально відведених для цього місцях; і не більше

одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян на день - за одноразову торгівлю. Здійснення торговельної діяльності на ринках регламентується Правилами торгівлі на ринках, затвердженими Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 26.02.2002 р. №57/188/84/105.

Роздрібна торгівля з транспортних засобів є окремою формою діяльності, яка дозволяє здійснювати розрахунки із споживачами без застосування реєстраторів розрахункових операцій, а з використанням розрахункових книжок (РК). Вартість продукції, яка надійшла до матеріально відповідальної особи, записується до РК відразу після її приймання. Записи про рух продукції здійснюються у цінах продажу. Залишки продукції зменшуються на підставі відповідних документів на суму готівки від їх продажу і фіксуються записами у РК. Підставою для запису руху готівки є виручка від продажу продукції, квитанції прибуткових касових ордерів, квитанції установ банків та підприємств зв'язку.

В ТОВ «Дніпро Монтаж» матеріально відповідальна особа повинна щоденно подавати до бухгалтерії підприємства підписані Звіти з усіма необхідними документами. Однак керівник підприємства може дозволити подання Звіту один раз за 2-3 робочі дні. Водночас матеріально відповідальна особа зобов'язана щоденно здавати виручку до каси підприємства або за вказівкою керівника підприємства - до кас установ банків чи підприємствам зв'язку для переказу на поточний рахунок суб'єкта підприємницької діяльності з урахуванням вимог законодавства щодо готівкового обігу.

Видачу продукції працівникам підприємства у рахунок оплати праці відображують у Відомості видачі продукції в рахунок оплати праці, яку складають у двох примірниках. Перший примірник передають комірникові, а другий - залишають в бухгалтерії. У відомості повинна бути розписка про одержання.

ТОВ «Дніпро Монтаж» реалізує товари також через кооперацію на комісійних засадах і шляхом взаєморозрахунків. Для цього приймання і

видача продукції оформлюються договором. Кожну партію товарів, яку відправляють з товариства, оформляють супровідними накладними.

Ціни на продаж продукції в ТОВ «Дніпро Монтаж» встановлюють за домовленістю сторін. При реалізації товарів, робіт, послуг окремим працівникам товариства та іншим особам зі складів за готівку використовують накладну (внутрігосподарського призначення) і прибутковий касовий ордер.

Процес реалізації товарів, робіт і послуг в ТОВ «Дніпро Монтаж», як уже зазначалося, відображують на кількох балансових рахунках: 90 «Собівартість реалізації», 93 «Витрати на збут», 70 «Доходи від реалізації».

Для обліку доходів від реалізації призначений рахунок 70 «Доходи від реалізації». Рахунок 70 «Доходи від реалізації» призначено для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, а також про суму знижок, наданих покупцям та про інші вирахування з доходу. Рахунок 70 «Доходи від реалізації» має такі субрахунки: 701 «Дохід від реалізації готової продукції», 702 «Дохід від реалізації товарів»; 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»; 704 «Вирахування з доходу»; 705 «Перестраховання».

За кредитом субрахунків 701-703 відображується збільшення (одержання) доходу, за дебетом - належна сума непрямих податків (акцизного збору, податку на додану вартість та інших, передбачених законодавством) та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати».

На субрахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції» узагальнюється інформація про доходи від реалізації готової продукції.

На субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» узагальнюється інформація про доходи від реалізації товарів.

На субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» підприємства і організації, що виконують і надають послуги, узагальнюють інформацію про доходи від реалізації робіт і послуг.

На субрахунку 704 «Вирахування з доходу» за дебетом відображується сума надходжень за договорами комісії, агентськими та іншими аналогічними договорами на користь комітентів, принципалів: сума наданих після дати реалізації знижок покупцям, вартість повернених покупцем продукції та товарів на інші суми, що підлягають вирахуванню з доходу. За кредитом субрахунка 704 відображується списання дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати».

Багатогалузеві підприємства поряд з реалізацією товарів можуть надавати послуги та виконувати роботи як своїм працівникам, так і на сторону. Поряд з виробничою діяльністю в статутах товариств присутня також торговельна діяльність. Тому в цих підприємствах будуть задіяні всі названі вище субрахунки рахунка 70 «Доходи від реалізації». Багатогалузевий характер товариства вимагає надання інформації про одержання доходу від окремих галузей підприємства. Тому доцільно аналітичний облік доходів від реалізації вести за видами (групами) товарів, робіт, послуг і напрямками реалізації.

Варто зауважити, що рахунок 70, як і інші рахунки кореспондують на з усіма рахунками бухгалтерського обліку, зокрема дебет рахунка 70 «Доходи від реалізації» кореспондує з кредитом рахунків 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 64 «Розрахунки за податками й платежами», 68 «Розрахунки за іншими операціями», 79 «Фінансові результати», а кредит рахунка 70 «Доходи від реалізації» кореспондує з дебетом рахунків: 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», 30 «Каса», 31 «Рахунки в банках», 34 «Короткострокові векселі одержані», 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 68 «Розрахунки за іншими операціями», 69 «Доходи майбутніх періодів», 79 «Фінансові результати».

В ТОВ «Дніпро Монтаж» для бухгалтерського обліку собівартості реалізованих товарів, робіт та послуг призначено рахунок 90 «Собівартість

реалізації». За дебетом цього рахунка відображується вартість активів, оцінених за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу, а також фактична собівартість реалізованих робіт, послуг і товарів (без торгових націнок), за кредитом рахунка 90 проводиться списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати».

Адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати не включаються до складу собівартості реалізованих товарів, а тому інформація про такі витрати узагальнюється на рахунках обліку витрат звітного періоду - 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності».

Рахунок 90 «Собівартість реалізації» має такі субрахунки: 901 «Собівартість реалізованої готової продукції»; 902 «Собівартість реалізованих товарів»; 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»; 904 «Страхові виплати».

При організації аналітичного обліку за рахунком 90 «Собівартість реалізації» необхідно дотримуватись того принципу, який закладений при організації аналітичного обліку за рахунком 70 «Доходи від реалізації», тобто аналітичні рахунки, відкриті до цих синтетичних рахунків як за напрямками реалізації, так і за видами реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг повинні бути тотожними. Дебет рахунка 90 «Собівартість реалізації» кореспондує з кредитом рахунків: 23 «Виробництво», 26 «Готова продукція», 28 «Товари». Таким чином, зіставлення чистих доходів від реалізації, які відображені на рахунку 70 «Доходи від реалізації», та собівартості реалізованої продукції, яка відображується на рахунку 90 «Собівартість реалізації», дає змогу визначити валовий фінансовий результат (прибуток або збиток), який показується окремо статтею в Звіті про фінансові результати.

Для обліку реалізації товарів застосовуються субрахунки 902 «Собівартість реалізованих товарів» і 702 «Дохід від реалізації товарів». Витрати на збут товарів відображуються на рахунку 93 «Витрати на збут».

2.4. Напрями удосконалення обліку процесу реалізації готової продукції

На сьогоднішній день більшість суб'єктів господарювання в своїй обліковій роботі використовують автоматизовані програмні продукти, за допомогою яких ведеться як оперативний так поточний бухгалтерський. ТОВ «Дніпро Монтаж» в цьому питанні не є винятком. При цьому зникла необхідність вести все в журналах, а інформація накопичується за допомогою відповідних алгоритмів через введення первинної документації в оборотно-сальдових відомостях. Але часто цієї інформації не достатньо для нормального функціонування управлінського обліку та прийняття якісних обґрунтованих рішень.

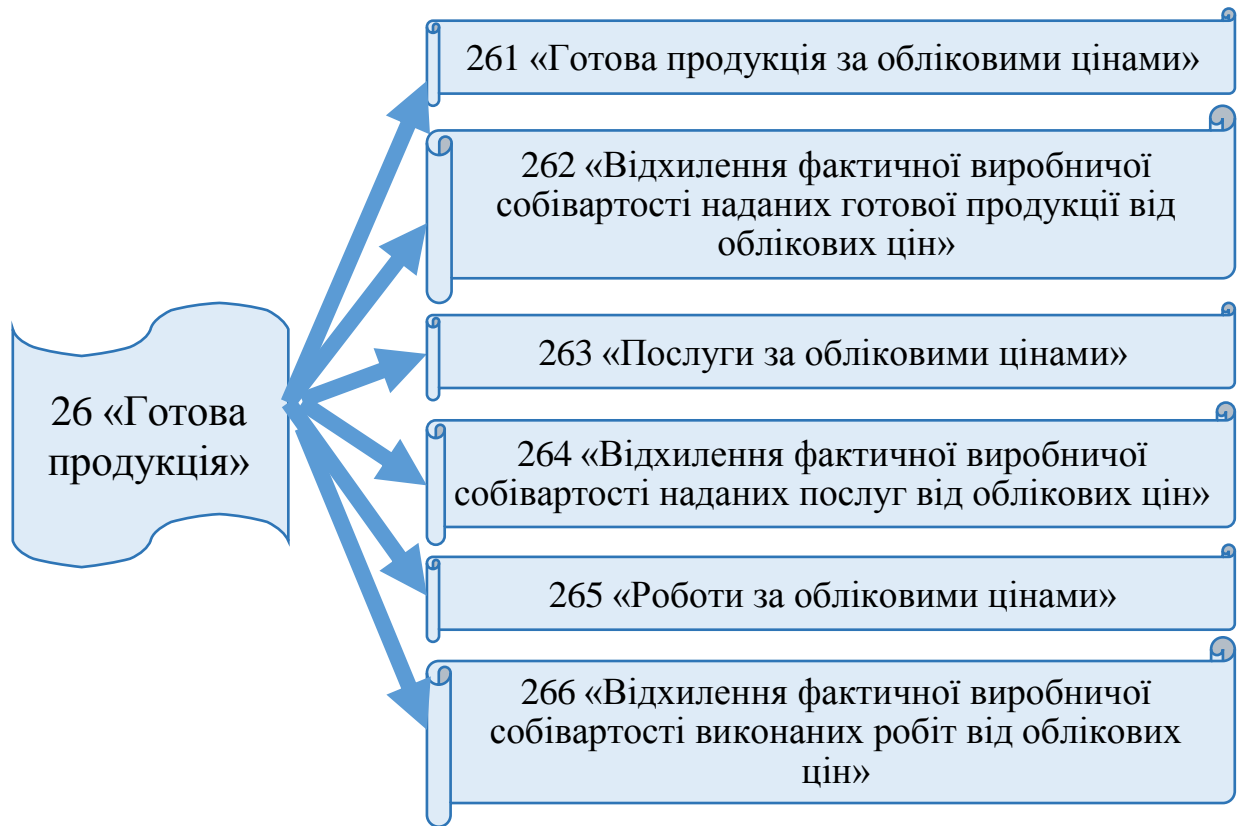
Деталізація широко застосовується в наукових дослідженнях і на практиці, особливо в аналізі господарської діяльності. У поєднанні з іншими методами аналізу вона дає змогу всебічно оцінити явище та виявити фактори впливу на нього. «Деталізація поглиблює аналіз і сприяє багатоцільовому використанню його результатів» [14]. «Деталізація - це найбільш суттєвий прийом аналізу. Суть його полягає в тому, що аналізовані процеси і явища послідовно розкладають за різними ознаками на окремі складові частини» [14].

З цією метою, вважаємо за доцільне відкрити для товариства до рахунку 26 субрахунки другого порядку (рис. 2.8).

Дана потреба в таких субрахунках обумовлена неможливістю в обліку відображення послуг за обліковими цінами. Для цього і потрібно визначити відхилення між фактичними витратами та умовною вартістю після проведення калькуляційних заходів та формування додаткових виправляючих проводок чи сторнувальних записів.

Таким чином, даний прийом деталізації у ТОВ «Дніпро Монтаж» узагальнюючих рахунків бухгалтерського обліку з реалізації дозволяє оптимізувати визначення прибутку в даному товаристві, скоротити час

обліковця для визначення фінансових результатів, та сформувати чітку інформацію у розрізі кожного запропонованого елемента для використання управлінським персоналом.

Також розділену таким чином інформацію більш комфортно використовувати для різних прийомів аналізу, зокрема SWOT-аналізу та ABC-аналізу.

Разом з цим виникає потреба кращої деталізації і на рахунках вже обліку доходів від реалізації та відображення собівартості відповідної реалізованої продукції. З цією метою було запропоновано деталізацію рахунків бухгалтерського обліку доходу від реалізації ТОВ «Дніпро Монтаж» (табл. 2.2).

У таблиці 2.2 запропоновано деталізацію рахунків бухгалтерського обліку по доходу від реалізації ТОВ «Дніпро Монтаж» для 702 та 703 субрахунку другого порядку, зокрема розкрити інформацію по ключовим позиціях реалізації як товарів, так і послуг з виконаними роботами.

Запропонована деталізація рахунків бухгалтерського обліку доходу від реалізації ТОВ «Дніпро Монтаж»

Рахунок	Назва рахунку
702 – Дохід від реалізації товарів	
7021	Інструмент
7022	Прилади
7023	Обладнання
7024	Матеріали
7025	Запасні частини
....	.....
7029	Інші товари
703 – Дохід від реалізації робіт і послуг	
7031	Автопослуги з перевезення
7032	Автопослуги з доставки
7033	Виконання розробки, проектування
7034	Послуги електрифікації
7035	Виконання робіт
7036	Виконання замовлень
7037	Ремонтні послуги
7038	Послуги монтажу
7039	Послуги демонтажу

А в таблиці 2.3 відображено деталізації рахунків бухгалтерського обліку по собівартості реалізації в досліджуваному товаристві.

Окрема пропозиція стосується використання під час розрахунків з покупцями саме таких форм безготівкових розрахунків, що гарантували б вчасне надходження коштів за відпущені товари чи надані послуги. Найоптимальнішим в умовах сьогодення є попередня оплата, або ж як альтернатива акредитивна форма розрахунків. На нашу думку, обидві ці форми безготівкових розрахунків найбезпечніші й унеможливають виникання безнадійної дебіторської заборгованості.

Раціональним рішенням якісної організації обліку на бідь-якій ділянці виступає грамотно сформований графік документообігу. «Документообіг - це

рух документів на підприємстві з моменту їхнього отримання від інших підприємств (створення) до моменту завершення їхнього оброблення та передання в архів» [16].

Таблиця 2.3

Деталізація рахунків бухгалтерського обліку по собівартості реалізації

ТОВ «Дніпро Монтаж»

Рахунок	Назва рахунку
902 – Собівартість реалізованих товарів	
9021	Інструмент
9022	Прилади
9023	Обладнання
9024	Матеріали
9025	Запасні частини
903 – Собівартість реалізованих робіт і послуг	
9031	Автопослуги з перевезення
9032	Автопослуги з доставки
9033	Виконання розробки, проектування
9034	Послуги електрифікації
9035	Виконання робіт
9036	Виконання замовлень
9037	Ремонтні послуги
9038	Послуги монтажу
9039	Послуги демонтажу

Графіком визначають «оптимальний документообіг: встановлюють оптимальну кількість підрозділів та виконавців для проходження кожного первинного документа і мінімальний строк його знаходження в підрозділі» [42]. «Даний графік визначає раціональний шлях документації через підрозділи підприємства, сприяє покращенню облікової роботи, підвищенню рівня автоматизації обліку» [42].

Для вчасного надходження первинних документів та якісної обробки облікової інформації пропонуємо використовувати в обліковій діяльності ТОВ «Дніпро Монтаж» графік документообігу з обліку процесу реалізації (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Запропонований графік документообігу по реалізації готової продукції
ТОВ «Дніпро Монтаж»

Назва документа	Кількість примірників	Відповідальна особа	Термін виконання	Термін передачі в архів
Товарно-транспортна накладна	4	Гол. бухгалтер	Протягом одного дня	Наприкінці календарного року
Приймальна квитанція	1	Зав. складу	Протягом одного дня	Наприкінці календарного року
Рахунок - фактура	2	Гол. бухгалтер	Протягом одного дня	Наприкінці календарного року
Податкова накладна	2	Гол. бухгалтер	Протягом виконання завдання	Наприкінці календарного року
Накладна внутрішньо - господарського призначення	2	Гол. бухгалтер	Протягом одного дня	Наприкінці календарного року
Звіт про продаж с/г продукції	1	Гол. бухгалтер	Протягом одного дня	Наприкінці календарного року

Запропонований графік документообігу дозволить покращити облікову роботу, підвищити рівень автоматизації та механізації бухгалтерського обліку в досліджуваному товаристві.

Отже, на сьогодні виникає проблема не в обсягах та якісних характеристиках облікової інформації, а саме в рівні використання останньої для оцінки кількісних і якісних параметрів об'єктів обліку, передусім це послуг та робіт. Дана інформація нині недостатньо використовується для прийняття управлінських рішень та коригування виробничої діяльності, тому в товаристві доцільно вивчати інформаційні потреби управлінського персоналу, формувати оперативні дані у вигляді звітів і використовувати їх для оптимізації програми виробництва і реалізації.

Висновки до розділу 2

У даному розділі кваліфікаційної роботи розкрито обліково-аналітичне забезпечення процесу реалізації готової продукції ТОВ «Дніпро Монтаж». Зокрема було досліджено:

- фінансово-економічний стан товариства, а саме проведено оцінку майнового стану господарюючого суб'єкта, проаналізовано капітал, забезпеченість основними засобами та їх функціональний стан. На основі фінансових результатів підприємства оцінено фінансову стійкість підприємства, ліквідність, платоспроможність та ділову активність;

- охарактеризовано організацію бухгалтерської служби та проведено оцінку облікової політики, визначено форму ведення обліку;

- висвітлено документальне оформлення та облікове відображення операцій з реалізації готової продукції, а також окреслено напрями удосконалення обліку процесу реалізації готової продукції товариства.

Зокрема зазначено, що деталізація широко застосовується в наукових дослідженнях і на практиці, особливо в аналізі господарської діяльності. У поєднанні з іншими методами аналізу вона дає змогу всебічно оцінити явище та виявити фактори впливу на нього. «Деталізація поглиблює аналіз і сприяє багатоцільовому використанню його результатів» [14]. «Деталізація - це найбільш суттєвий прийом аналізу. Суть його полягає в тому, що аналізовані процеси і явища послідовно розкладають за різними ознаками на окремі складові частини» [14].

Рекомендовано товариству відкрити до рахунку 26 субрахунки другого порядку. Дана потреба обумовлена неможливістю в обліку відображення послуг за обліковими цінами. Для цього і потрібно визначити відхилення між фактичними витратами та умовною вартістю після проведення калькуляційних заходів та формування додаткових виправляючих проводок чи сторнувальних записів. Даний прийом деталізації у ТОВ «Дніпро Монтаж» узагальнюючих рахунків бухгалтерського обліку з реалізації

дозволить оптимізувати визначення прибутку в даному товаристві, скоротити час обліковця для визначення фінансових результатів, та сформувати чітку інформацію у розрізі кожного запропонованого елемента для використання управлінським персоналом. А розділену таким чином інформацію більш комфортно використовувати для різних прийомів аналізу, зокрема SWOT-аналізу та ABC-аналізу.

Запропоновано деталізацію рахунків бухгалтерського обліку по доходу від реалізації ТОВ «Дніпро Монтаж» для 702 та 703, й рахунків 902 та 903 по собівартості реалізації, зокрема розкрити інформацію по ключовим позиціях реалізації та собівартості як товарів, так і послуг з виконаними роботами.

Рекомендовано використовувати під час розрахунків з покупцями попередню оплату, або ж як альтернативу акредитивну форма розрахунків, що гарантувало б вчасне надходження коштів за відпущені товари чи надані послуги. На нашу думку, обидві ці форми безготівкових розрахунків найбезпечніші й унеможливають виникання безнадійної дебіторської заборгованості.

Для вчасного надходження первинних документів та якісної обробки облікової інформації пропонуємо використовувати в обліковій діяльності ТОВ «Дніпро Монтаж» графік документообігу з обліку процесу реалізації, що дозволить покращити облікову роботу, підвищити рівень автоматизації та механізації бухгалтерського обліку в досліджуваному товаристві.

Зазначено, що на сьогодні виникає проблема не в обсягах та якісних характеристиках облікової інформації, а саме в рівні використання останньої для оцінки кількісних і якісних параметрів об'єктів обліку, передусім це послуг та робіт.

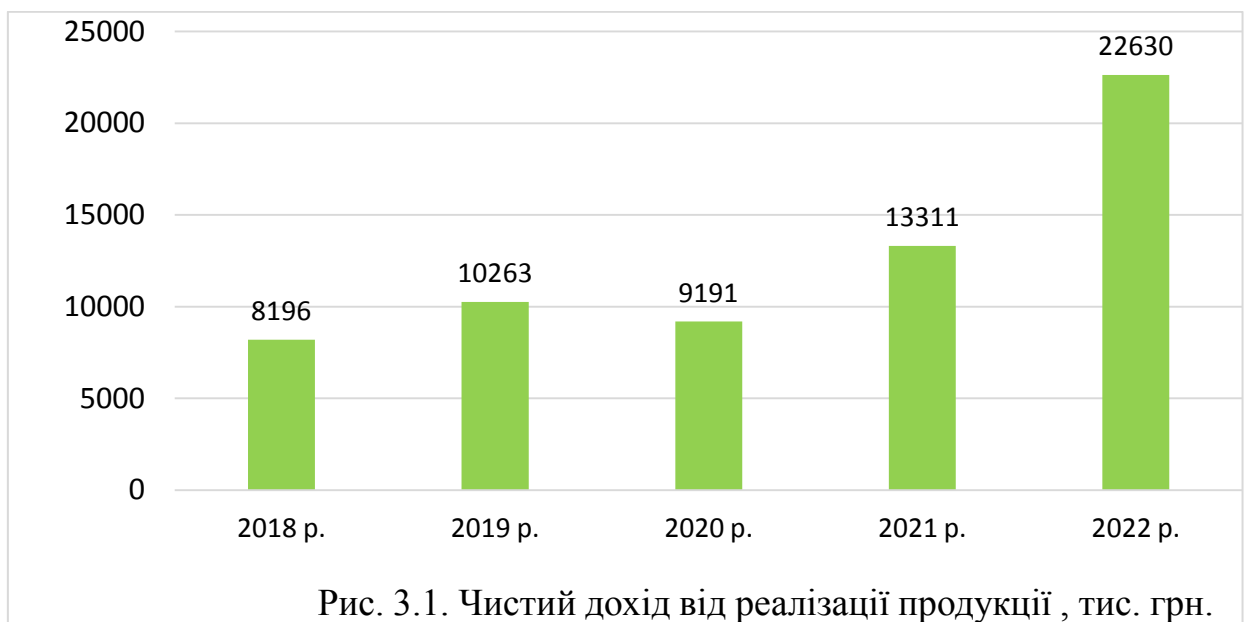
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

3.1. Аналіз процесу реалізації готової продукції

Важливість аналізу процесу реалізації важко переоцінити, оскільки саме від нього залежить майбутнє функціонування суб'єкту господарювання. Саме від виручки залежить сплата податків, заробітна плата, погашення зобов'язань перед постачальниками. Якісний аналіз допомагає планувати обсяги виробництва, потреби підприємств у виробничих запасах, і тут не важливо підприємство займається виробничим процесом чи надає послуги або виконує роботи.

На посатковому етапі проведення аналізу звернемося до показників фінансової звітності товариства за 2018-2022 рр. Зокрема, спочатку нас цікавлять дані першої та другої форм.

Розглянемо на рисунку 3.1 показники обсягу доходу за реалізацію товарів і послуг ТОВ «Дніпро Монтаж» за відповідний період.

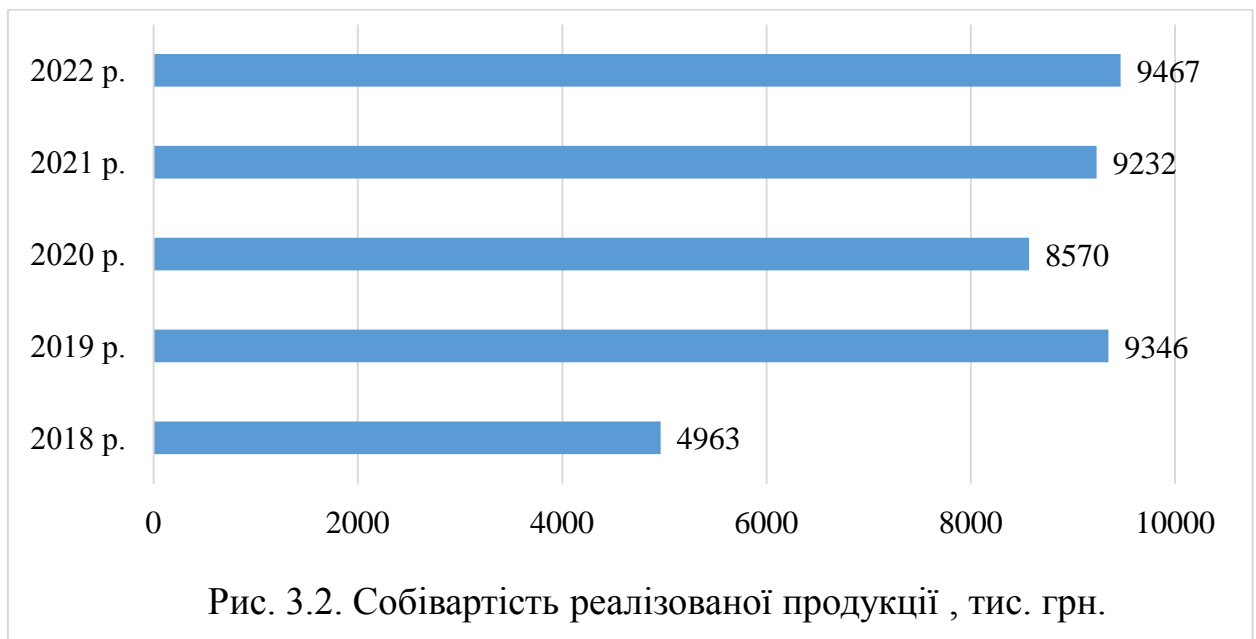

Як бачимо з рисунку 3.1, показник чистого доходу має позитивну тенденцію. Спостерігаємо постійне зростання доходу від реалізації, зокрема,

у 2018 році даний показник був на рівні 8196 тис. грн., а вже 2022 року зріс до 22630 тис. грн., багато в чому цьому сприяли достанько високі показники інфляції і як наслідок зростання цін як на товари, так і на роботи та послуги. При цьому помітно, що посеред періоду дослідження, а саме 2020 року, показники дещо просідали, і загалом лінія тренду має синусоподібний характер.

На рисунку 3.2 поглянемо як змінювалася в часі собівартість реалізованих товарів та послуг в ТОВ «Дніпро Монтаж».

На рисунку 3.2 можна помітити достанько суттєве збільшення і собівартості. Тут варто зазначити, що витратна частина підприємства багато в чому складається з закордонних поставок, які суттєво додали в ціні після вторгнення північного сусіда до нашої країни. Разом з тим, суттєво зросли витрати на логістику товариства та витрати на підтримання у належному стані необоротних активів. Крім цього ТОВ «Дніпро Монтаж» змушене було піднімати і рівень виплат працівникам, відповідно збільшилися і видатки до бюджету за супроводжуваними зборами, внесками та податками. Підняття виплат персоналу стосувалося як класичної індексації, так і намагання керівництва товариства втримати в себе ключових співробітників, оскільки з початку першого кварталу 2022 року був суттєвий відтік кадрів за кордон.

Попри це на графіку не спостерігається суттєвого зростання

собівартості, якщо брати до уваги останні чотири роки, без урахування 2018 р., оскільки присутні були суттєві скорочення обсягів замовлень і виконаних робіт, але разом зі значним підняттям витрат у розрізі кожного замовлення і, відповідно, ціни. Загалом показник собівартості реалізованих товарів та послуг склав в ТОВ «Дніпро Монтаж» 9467 тис. грн., при базовому показнику у 4963 тис. грн., що майже вдвічі менше.

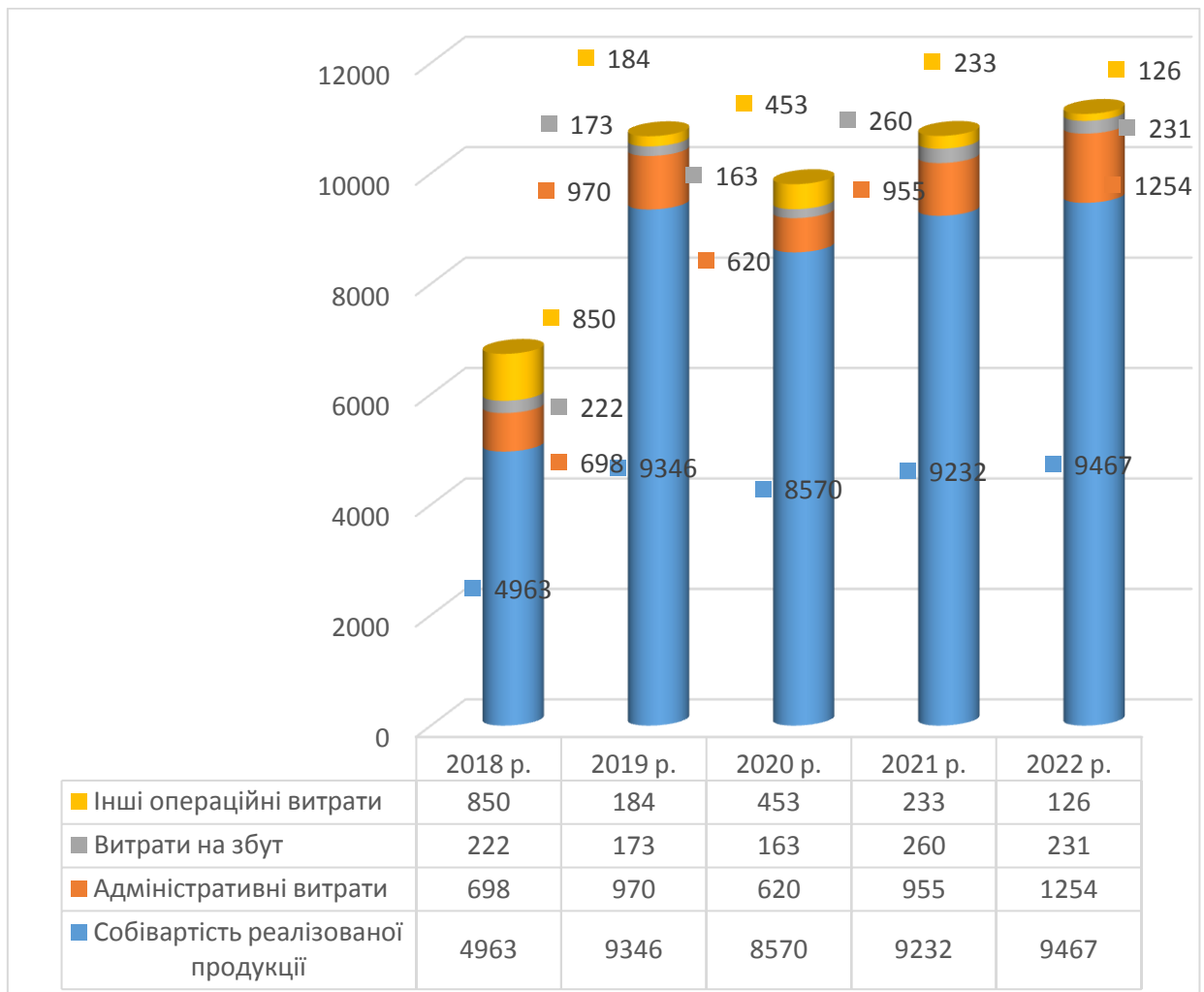

Рис. 3.3. Складові загальних витрат за видами діяльності.

Як видно на рис. 3.3 в цілому пропорція структури витрати дещо змінилися, значна частина припадає на прямі витрати собівартості винотовлення або надання послуг. Значно за період дослідження ТОВ «Дніпро Монтаж» скоротилися інші операційні витрати. Адміністративні витрати зростали пропорційно загальним і у 2022 році склали 1254 тис. грн., що майже вдвічі більше базового 2018 року.

Цікаво поглянути як себе поведив валовий прибуток товариства та

прибуток від операційної діяльності (рис. 3.4).

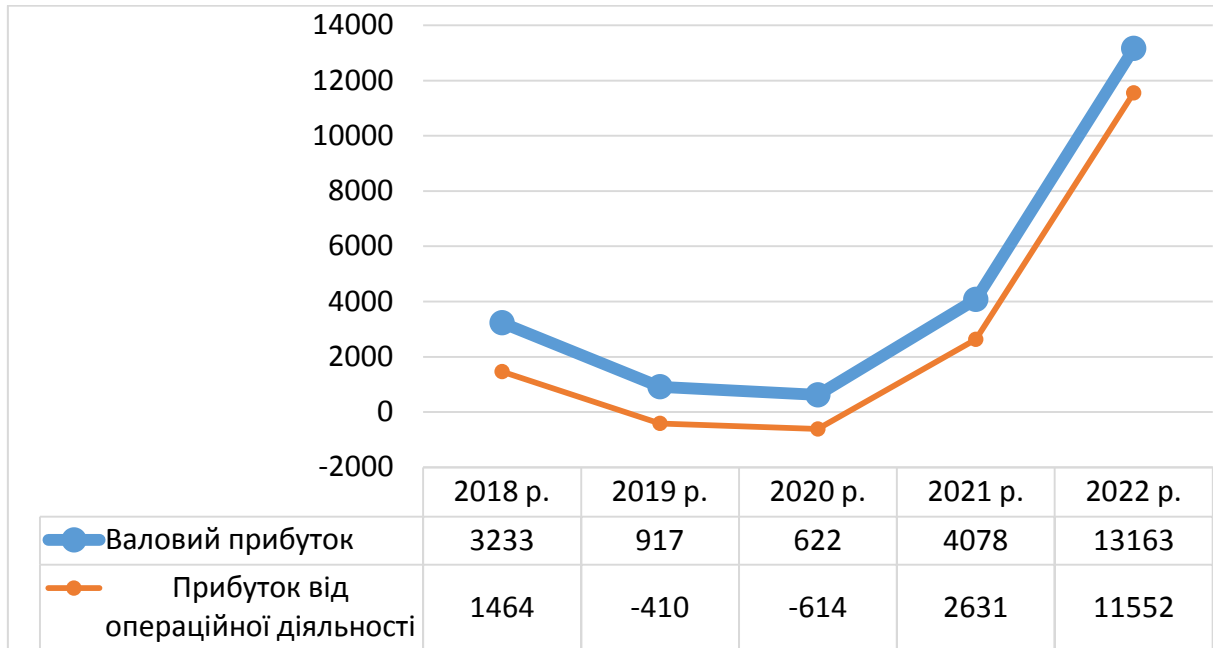

Рис. 3.4. Динаміка показників валового прибутку та прибутку від операційної діяльності.

Як бачимо з рисунку 3.4, попри позитивні показники валового прибутку, у 2019 та 2020 році спостерігаємо збитки товариства. Варто зазначити, що ключовим фактором впливу за цей період мав коронавірус і значне скорочення споживання населення і відповідно замовлень в товариство надходило значно менше. Все це вилилося в значну втату доходу і як підсумок збиток підприємства.

На рисунку 3.5 можемо подивитися як у цей час поведив себе чистий прибуток ТОВ «Дніпро Монтаж». Зокрема, помітно на останній період дослідження його суттєве зростання до 8162 тис. грн., при цьому знаову ж таки керівництву прийшлося два роки втримувати товариство на плаву зі збитками. До честі керівництву це їм вдалося, і за останній період вдалося перекрити негативний фінансовий результат за всі попередні роки.

Загалом варто зауважити, що ТОВ «Дніпро Монтаж» в своїй більшості виручки завдячує доходам від наданих послуг та виконаних робіт, а цей сегмент достатньо чутливий до будь яких коливань як політичних, так і економічних. На сьогодні товариство достатньо впевнено почуває себе на ринку, паралельно розширюючи сфери своєї діяльності, відкриваючи нові

КВЕД та займаючи нові ніші діяльності.

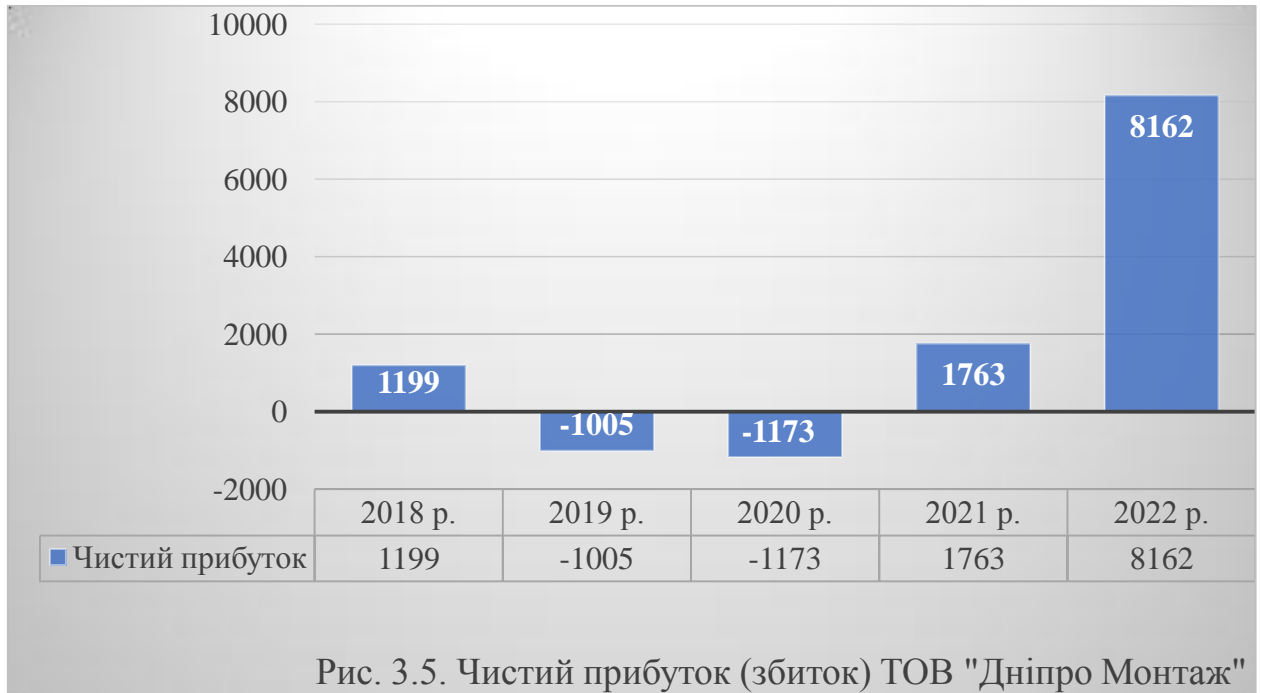

Рис. 3.5. Чистий прибуток (збиток) ТОВ "Дніпро Монтаж"

Отже, за період дослідження товариство мало різні показники діяльності – від збитковості до впевненого фінансового результату у 2022 році. Разом з тим суттєво змінювалася структура реалізації товару, тому практично жодного показника не можливо було проаналізувати на протязі всіх п'яти років. При цьому слід відмітити, що за рахунок значного зростання доходу від реалізації у 2022 році товариство здійснило значні фінансові інвестицій у розмірі 3390 тис. грн., що майже в дванадцять разів перевищує базовий для порівняння 2018 рік.

3.2. Напрямки удосконалення контролю реалізації готової продукції

В будь-якому бізнесі керівник хоче мати повну і достовірну інформацію щодо своїх активів та зобов'язань. Особливо, якщо це стосується виручки від реалізації та безпосередньо надходження коштів на підприємство. Відповідно якісний масив інформації, що використовується для прийняття рішень, можна добути тільки при впевненості в її

неупередженості, оперативності, повноті та цілісності. Саме з цією метою використовують контрольні заходи. Проведення контроль в першу чергу є профілактикою потенційних порушень, і він стимулює безпосередніх відповідальних осіб якісно збирати, обробляти та передавати дані з первинних ланок до кінцевих звітних реєстрів. «Суть контролю полягає в тому, щоби за допомогою певної системи перевірок забезпечити виконання господарських планів, раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів» [17].

Контроль є одним із основних інструментів підвищення ефективності управління підприємствами різних організаційно-правових форм.

В ТОВ «Дніпро Монтаж» не створена на високому рівні належна система контролю, яка б забезпечила інформацією для ефективної діяльності вище керівництво. Цілком зрозуміло, що товариству достатньо дорого тримати окремий контрольний орган чи наймати аудиторську перевірку. За проведеними спостереженнями встановлено, що на даному підприємстві система контролю все ж існує, але окремі її елементи не узгоджені між собою. Тому пропонуємо створити на даному підприємстві відділ контролю, функціями якого можна наділити окремих працівників управління та облікового апарату. Але такі внутрішні відділи не можуть повноцінно замінити сторонній контроль, тому час від часу необхідно залучати сторонніх контролерів для перевірок, можливо навіть, для здешевлення цього процесу, проводити їх не повними, а частковими, суто по вузьких місцях, де потенційно найчастіше можна зустріти порушення. Під час перевірки процесу реалізації завданнями такого відділу або окремого контролера повинні полягати в наступному (рис. 3.6):

- перевірка своєчасності відображення в обліку операцій, пов'язаних з реалізацією продукції;
- контроль повноти надходження коштів за реалізовану продукцію;
- визначити дебіторську заборгованість за кожним покупцем та час її виникнення;

- правильність аналітичного і синтетичного обліку;

- правильність та обґрунтованість створення резерву сумнівних боргів.

При цьому відділ контролю має право:

- ознайомлюватися з проектами рішень керівництва підприємства, що стосуються його діяльності.
- носити на розгляд керівника пропозиції по вдосконаленню роботи, пов'язаної з реалізацією продукції.
- в межах своєї компетенції повідомляти безпосередньому керівнику про всі виявлені недоліки та вносити пропозиції щодо їх усунення.
- вимагати та отримувати особисто у керівників структурних підрозділів інформацію та документи, необхідні для виконання своїх обов'язків.

За результатами контрольних перевірок керівництво підприємства приймає управлінські рішення з усунення причин, які негативно впливають на діяльність підприємства. Так, в ТОВ «Дніпро Монтаж» не розробляються графіки документообігу, що може свідчити про несвоєчасність відображення господарських операцій; порушення строків погашення поточної дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію, помилки в первинних та зведених документах.

Для контролю розрахунків за реалізовану продукцію ТОВ «Дніпро Монтаж» пропонуємо впровадити графік проведення поточного контролю розрахункових операцій (табл. 3.1).

Даний графік дасть змогу проконтролювати операції по розрахунках з дебіторами на даному товаристві. Він визначає основні напрями контролю; джерела контролю, з яких отримується інформація для проведення контрольних операцій; методи контролю, за допомогою яких аналізується і перевіряється отримана інформація; а також час проведення контролю та його виконавці. Рекомендований графік дозволить проконтролювати операції по розрахунках з дебіторами в даному товаристві. Він визначає основні напрями контролю; джерела контролю, з яких отримується інформація для проведення контрольних операцій; методи контролю, за допомогою яких аналізується і перевіряється отримана інформація; а також час проведення контролю та його виконавці.

Таблиця 3.1

Рекомендований графік проведення внутрішньогосподарського контролю розрахунків за реалізовану продукцію

№ з/п	Об'єкт контролю	Джерело контролю	Метод контролю	Час контролю	Виконавець контрольної функції
1	Правильність оформлення розрахункових документів	Платіжні доручення, чеки	Формальна перевірка, арифметична	щоденно	Бухгалтер підрозділу
2	Терміни сплати заборгованості	Договір	Зустрічна перевірка, нормативна	щомісяця	Бухгалтер підрозділу
3	Терміни позовної давності	Договір, законодавство	Нормативна	щомісяця	Бухгалтер підрозділу
4	Правильність створення резервів сумнівних боргів	Довідка бухгалтерії	Арифметична	щомісяця	Бухгалтер підрозділу
5	Правильність відображення в регістрах обліку	Оборотні відомості, журнали-ордери,	Співставлення документів, зустрічна, арифметична	щомісяця	Головний бухгалтер

		ГОЛОВНА КНИГА, ЗВІТНІСТЬ			
--	--	--------------------------------	--	--	--

Контроль є необхідною умовою виявлення та усунення недоліків у діяльності сільськогосподарського підприємства та причин, що їх породжують. Контроль дисциплінує працівників апарату управління, дає можливість об'єктивно оцінювати рівень їхньої компетентності і відповідальності, сприяє поширенню позитивної практики роботи.

Система внутрішнього контролю, яка за належної організації здатна вирішити проблему забезпечення зниження витрат на виробництво готової продукції, на підприємствах не завжди організована належним чином. Внутрішній контроль, як функція управління, є засобом зворотного зв'язку між об'єктом й органом управління. Його призначення полягає у забезпеченні інформування про дійсний стан об'єкта і фактичне виконання управлінських рішень.

Для здійснення ефективного контролю потрібен системний потік своєчасної та актуальної інформації, який доцільно автоматизувати, оскільки інформаційні системи ввійшли до всіх сфер діяльності підприємства, починаючи від закупівлі сировини та матеріалів, виробництва і реалізації продукції та закінчуючи наданням інформації управлінському персоналу. «Належна організація потоків інформації не можлива за відсутності технічного та кадрового забезпечення, а також відповідних програмних продуктів» [17].

Отже, організація і методика внутрішнього контролю, насамперед, визначається відповідним інформаційним забезпеченням про суб'єкта господарювання. Зростання обсягів діяльності потребує від контролера певної систематизації, бо без ґрунтовного підходу провести якісну перевірку будь-якого сегменту обліку, зокрема і процесу реалізації продукції, неможливо.

Висновки до розділу 3

Під час дослідження в третій частині кваліфікаційної роботи проведено аналіз доходів товариства від реалізації продукції та послуг. Визначено, що аналіз загальної заборгованості для потреб управління товариства має бути направлений на задоволення інформаційного забезпечення управлінського персоналу для рішень щодо планування обсягу виробництва, потреб сировини, планування навантаження на співробітників товариства, оптимального використання своїх логістичних можливостей. Лише на основі об'єктивної та актуальної інформації можна приймати якісні управлінські рішення з метою майбутнього планування випуску продукції, ціноутворення та її реалізації.

Далі проведено аналіз показників собівартості реалізованої продукції та послуг, досліджено динаміку валового доходу від реалізації та доходу від операційної діяльності, проаналізовано валовий прибуток та досліджено динаміку чистого прибутку.

Зазначено, що проведення контролю в першу чергу є профілактикою потенційних порушень, і він стимулює безпосередніх відповідальних осіб якісно збирати, обробляти та передавати дані з первинних ланок до кінцевих звітних реєстрів. «Суть контролю полягає в тому, щоби за допомогою певної системи перевірок забезпечити виконання господарських планів, раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів» [17].

Окреслено завдання перевірки процесу реалізації відділом або окремого контролера.

Визначено, що в ТОВ «Дніпро Монтаж» не розробляються графіки документообігу, що може свідчити про несвоєчасність відображення господарських операцій; порушення строків погашення поточної дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію, помилки в первинних та зведених документах.

Для контролю розрахунків за реалізовану продукцію ТОВ «Дніпро

Монтаж» пропонуємо впровадити графік проведення поточного контролю розрахункових операцій, який графік дасть змогу проконтролювати операції по розрахунках з дебіторами на даному товаристві. Він визначає основні напрями контролю; джерела контролю, з яких отримується інформація для проведення контрольних операцій; методи контролю, за допомогою яких аналізується і перевіряється отримана інформація; а також час проведення контролю та його виконавці.

Якісний контроль процесу реалізації продукції виступає запорукою майбутньої платоспроможності та розвитку товариства. Основою контролю є вдосконалення процесу обліку розрахунків з замовниками і покупцями товариства. Взаємопов'язаність даних етапів облікової роботи вимагає постійного покращення та уточнення згідно нормативних змін та сучасних умов функціонування.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Під час дослідження обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції в роботі було оброблено значний обсяг матеріалу та надано наступні висновки:

- розкрито економічну сутність готової продукції та процесу її реалізації. Зокрема, висвітлено понятійний апарат даного процесу, наведено думки науковців щодо різних трактувань понять «готова продукція», «реалізація», «реалізація готової продукції», «дохід», наведена класифікація готової продукції.

- окреслено компоненти основи побудови бухгалтерського обліку готової продукції, визначено елементи виробничого процесу, висвітлено порядок визначення оцінки готової продукції, зазначено, що у поточному обліку готову продукцію оцінюють за «твердими» обліковими цінами (середньорічною плановою собівартістю, договірними або оптовими цінами або за фактичною виробничою собівартістю). Оцінка продукції за «твердими» обліковими цінами дає змогу вести постійний поточний облік незалежно від калькуляції фактичної собівартості. Такі ціни є основою ведення бухгалтерського обліку готової продукції на складах оперативно-бухгалтерським методом.

- зазначено, що при відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою, - первісна вартісна (по дебету рахунку 901 «Собівартість реалізації готової продукції»), та оцінка, що визначаються за домовленістю сторін (по кредиту рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції»).

- визначено головні завдання обліку процесу реалізації готової продукції, проаналізовано нормативно-правове забезпечення обліку і аналізу реалізації продукції в національному законодавстві, що допомагають регулювати даний процес.

- досліджено фінансово-економічний стан товариства, а саме проведено оцінку майнового стану господарюючого суб'єкта, проаналізовано капітал, забезпеченість основними засобами та їх функціональний стан. На основі фінансових результатів підприємства оцінено фінансову стійкість підприємства, ліквідність, платоспроможність та ділову активність;

- охарактеризовано організацію бухгалтерської служби та проведено оцінку облікової політики, визначено форму ведення обліку;

- висвітлено документальне оформлення та облікове відображення операцій з реалізації готової продукції, а також окреслено напрями удосконалення обліку процесу реалізації готової продукції товариства.

- зазначено, що деталізація широко застосовується в наукових дослідженнях і на практиці, особливо в аналізі господарської діяльності. У поєднанні з іншими методами аналізу вона дає змогу всебічно оцінити явище та виявити фактори впливу на нього. «

- визначено, що на сьогодні виникає проблема не в обсягах та якісних характеристиках облікової інформації, а саме в рівні використання останньої для оцінки кількісних і якісних параметрів об'єктів обліку, передусім це послуг та робіт.

- проведено аналіз доходів товариства від реалізації продукції та послуг. Визначено, що аналіз загальної заборгованості для потреб управління товариства має бути направлений на задоволення інформаційного забезпечення управлінського персоналу для рішень щодо планування обсягу виробництва, потреб сировини, планування навантаження на співробітників товариства, оптимального використання своїх логістичних можливостей. Лише на основі об'єктивної та актуальної інформації можна приймати якісні управлінські рішення з метою майбутнього планування випуску продукції, ціноутворення та її реалізації.

- проведено аналіз показників собівартості реалізованої продукції та послуг, досліджено динаміку валового доходу від реалізації та доходу від операційної діяльності, проаналізовано валовий прибуток та досліджено

динаміку чистого прибутку.

- зазначено, що проведення контролю в першу чергу є профілактикою потенційних порушень, і він стимулює безпосередніх відповідальних осіб якісно збирати, обробляти та передавати дані з первинних ланок до кінцевих звітних реєстрів.

- окреслено завдання перевірки процесу реалізації відділом або окремого контролера.

- визначено, що в ТОВ «Дніпро Монтаж» не розробляються графіки документообігу, що може свідчити про несвоєчасність відображення господарських операцій; порушення строків погашення поточної дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію, помилки в первинних та зведених документах.

З урахуванням проведених досліджень стосовно обліково-аналітичного забезпечення процесу реалізації готової продукції було надано наступні пропозиції:

- рекомендовано товариству відкрити до рахунку 26 субрахунки другого порядку. Даний прийом деталізації у ТОВ «Дніпро Монтаж» узагальнюючих рахунків бухгалтерського обліку з реалізації дозволить оптимізувати визначення прибутку в даному товаристві, скоротити час обліковця для визначення фінансових результатів, та сформувати чітку інформацію у розрізі кожного запропонованого елемента для використання управлінським персоналом. А розділену таким чином інформацію більш комфортно використовувати для різних прийомів аналізу, зокрема SWOT-аналізу та ABC-аналізу.

- запропоновано деталізацію рахунків бухгалтерського обліку по доходу від реалізації ТОВ «Дніпро Монтаж» для 702 та 703, й рахунків 902 та 903 по собівартості реалізації, зокрема розкрити інформацію по ключовим позиціях реалізації та собівартості як товарів, так і послуг з виконаними роботами.

- рекомендовано використовувати під час розрахунків з покупцями попередню оплату, або ж як альтернативу акредитивну форма розрахунків, що гарантувало б вчасне надходження коштів за відпущені товари чи надані послуги. На нашу думку, обидві ці форми безготівкових розрахунків найбезпечніші й унеможливають виникання безнадійної дебіторської заборгованості.

- запропонуємо для вчасного надходження первинних документів та якісної обробки облікової інформації використовувати в обліковій діяльності ТОВ «Дніпро Монтаж» графік документообігу з обліку процесу реалізації, що дозволить покращити облікову роботу, підвищити рівень автоматизації та механізації бухгалтерського обліку в досліджуваному товаристві.

- запропоновано для контролю розрахунків за реалізовану продукцію ТОВ «Дніпро Монтаж» впровадити графік проведення поточного контролю розрахункових операцій, який надасть можливість проконтролювати операції по розрахунках з дебіторами на даному товаристві. Він визначає основні напрями контролю; джерела контролю, з яких отримується інформація для проведення контрольних операцій; методи контролю, за допомогою яких аналізується і перевіряється отримана інформація; а також час проведення контролю та його виконавці.

Отже, якісний облік та оперативний контроль процесу реалізації продукції виступає запорукою майбутньої платоспроможності та розвитку товариства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баланюк І.Ф., Григорів О.О., Іванюк Т.Л. Організація обліку і контролю готової продукції підприємства. Іноваційна економіка. 2020. № 1. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/522>
2. Белозерцев В.С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві / В.С. Белозерцев, О.С. Худякова // Економіка та держава. - 2019. - № 1. - С.73-77. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2019/14.pdf
3. Болдирєва А.С., Корчагіна Г.А. Облік реалізації продукції: практичний аспект у країнах світу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету С.62-62. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/17-2016/15.pdf>
4. Брейкіна Л.Д. Операції з обліку готової продукції і її збуту і готової продукції. Баланс. 2015. 19 грудня (№ 51). С. 67–69.
5. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2009. С.912.
6. Васільєва Л.М., Бондарчук Н.В., Міньковська А.В. Економічна сутність процесу реалізації як об'єкту бухгалтерського обліку. Modern Economics. 2021. № 29(2021). С. 35-39. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V29\(2021\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-06).
7. Васільєва Л.М. Сутність облікової політики, її значення і вимоги, які до неї пред'являються [Електронний ресурс] / Л.М. Васільєва // Ефективна економіка. - 2013.- № 6. - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.ua>
8. Візіренко С. В. Організація обліку процесу реалізації готової продукції. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 24. С.36-42. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2018/8.pdf
9. Гладкова В.В. Основи формування облікової політики на підприємстві / В.В. Гладкова // Облік, аудит, оподаткування та звітність у

системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 16-17 травня 2019 р. – Дніпро: ННІЕ, 2019. - С.21-24.

10. Голова С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні / С.Ф. Голова // Навчально-практичний посібник. – Дніпропетровськ. - 2010. – 768 с.

11. Гончарук, С., & Чапко, Т. (2022). Розрахунки з постачальниками: облік та аналіз впливу на ефективність підприємства. Молодий вчений, 9 (109), 129-132. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-9-109-28>

12. Господарський кодекс України від 16 січня 2004 № 436. [Електронний ресурс] – Джерело доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

13. Гнатенко Є.П. Аналіз збалансованості обсягів виробництва та реалізації продукції на підприємстві. Ефективна економіка № 9, 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2310>

14. Гриліцька А. В, Микитюк Д. В. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. № 12. С.77-80. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_1_2017ua/19.pdf

15. Дорохова Л. М., Куровська Н. О. Формування механізму управління дебіторською та кредиторською заборгованістю аграрних підприємств. Наукові горизонти. 2018. № 5 (68). С. 36-43.

16. Дугар Т.Є., Мац Т.П. Економічний зміст процесу реалізації продукції сільськогосподарського підприємства під призмою аудиту. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки. 2020. № 1. С.37-43. URL: <http://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/84>

17. Єлісєєва О.К., Вакульчик О.М. Методологічні аспекти обліку і аудиту готової продукції та її збуту на промисловому підприємстві. Науковий погляд: економіка та управління. 2022. № 1 (77). С.81-93. URL:

http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2022/1_77_2022/13.pdf

18. Задоеенко Ж.В. Проблеми обліку та аналізу готової продукції та її реалізації. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 4. С.981-984. URL: <http://www.global-national.in.ua/archive/4-2015/205.pdf>

19. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999р. № 996-XIV. [Електронний ресурс] - Джерело доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

20. Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» № 22 від 21.01.2004 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

21. Інструкція про використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.03.1999 р. № 291. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG9518.html

22. Кім Ю.Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури,2014.С.600.URL:https://s4e267387157b2aff.jimcontent.com/download/version/1519752384/module/12134141427/name/kim_yu_g_bukhgalters_kiy_ta_podatkoviy_oblik_pervinni_dokume.pdf

23. Князь С.В., Залуцький В.П. Особливості обліку процесу реалізації товарів у кредит. Економіка і суспільство. 2017. № 8. С.775-779. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/128.pdf

24. Крошка О.В. Особливості обліку готової продукції та її реалізації. Управління змінами та інновації. 2023. №4. С. 24-29

25. Крошка О.В. Особливості обліку процесу реалізації готової продукції / Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств: тези доповідей VII Всеукраїнської

науково-практичної Інтернет-конференції 11-12 травня 2023 р. – Дніпро: факультет обліку і фінансів, 2023. – С.58-60

26. Міжнародні стандарти фінансової звітності. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_010

27. Міщук Є.В., Сідорова І.І. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості: проблемні аспекти. Інвестиції: практика та досвід 2018. № 2. С. 54-57.

28. Наказ Держспоживстандарту України «Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010» від 11.10.2010 р. № 457 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>

29. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського товариства України № 275 від 18.02.2020 «Про затвердження примірної методики визначення очікуваної вартості предмета закупівлі» із змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0275915-20#Text>

30. НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ від 07.02.2013 р. № 73 Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

31. НП(С)БО 16 «Витрати» від 19 січня 2000 р. за № 27/4248, зі змінами і доповненнями, в редакції від 12 травня 2015 р., підстава – z0432-15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

32. Олійчук М.Ф. Бухгалтерський облік на підприємствах: підручник / М.Ф. Олійчук // К.: Карпенко. - 2011. - С. 55-96.

33. Павлова Г.Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств : навчальний посібник / Г. Є. Павлова, О. В. Чернецька. - Донецьк : Юго-Восток, 2012. - 393 с.

34. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.03.1999 р. № 291. URL:

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4185.html

35. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

36. Саванчук Т.М., Чернецька О.В. Облікове забезпечення відображення виходу готової продукції зернових культур у системі управління аграрними підприємствами. Економіка і суспільство. 2017. № 11. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/88.pdf

37. Сидоренко О.О. Облік та оподаткування реалізації готової продукції за цінами нижче звичайних цін. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. 2018. № 8 С.182-186. URL: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2018_23_8/38.pdf

38. Сугак Т.М., Глушик О.М. Методологічні аспекти обліку готової продукції. Актуальні проблеми економіки. 2020. №11. С. 28-34. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/02/11.20._topic_Sugak-T.M.-Gluchik-O.M.28-34.pdf

39. Сухорукова О.Д., Матюха М.М. Проблематика обліку готової продукції на підприємстві та шляхи її вирішення. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2019. № 15. С.35-38. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15165/3/15753896812967.pdf>

40. Тарабан Н.О. Організація договірних відносин під час збуту готової продукції м'ясопереробних підприємств. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2021. № 6 (33). С.251-258. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/33_2021/38.pdf

41. Томчук О.Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. 2016. Т.18, №2. С.160-164. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/smlnues_2016_18_2_33

42. Феняк М.В. Договірні відносини як основа товарно-грошових операцій: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального

суспільства» (27 жовтня 2020 року). Луцьк. 2020. С. 133-135.

43. Халевицька Т.Г.Облік процесу реалізації продукції: теорія та практика. Аграрний вісник Причорномор'я. 2009. № 49. URL: <http://lib.osau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1138/1/Halevitskaya%20T.G..pdf>

44. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV із змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

45. Юрченко С.В. Особливості організації процесу реалізації сільськогосподарської продукції / Матеріали II регіональної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку Придніпров'я» - Т.1. – Дніпропетровськ: Друкарня ДДАУ, 2008. – С. 152-154